

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE

PHRA KRU BAI DIKA CHALAKRON ATTAKALO (PHOTITEERABUT)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

PROGRAM IN BUDDHIST STUDIES

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)**
ชื่อปริญญา	:	**ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**พุทธศาสน์ศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**พระเมธาวินัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	**พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย .....
(พระสุทธิสารเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....
(พระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) .....
(พระเมธาวินัยรส. รองศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม) .....
(พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ .....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักสัตย์)

กรรมการ .....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ วัฒนะ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	Cultivation of Morality and Ethics in Students of Chanthaburi Kindergarten Teachers Mueang Chanthaburi District Chanthaburi Province
Student's Name	:	Pharkhrubaidika Chalakron Attakalo (Photiteerabut)
Degree Sought	:	Master of Arts
Program	:	Buddhist Studies
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phramedhavinaiyaros, Assoc. Prof. Dr.
Co-Advisor	:	Phramahaviroj Guttavīro, Asst. Prof. Dr.

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Arts (Buddhist Studies)

Dean of Graduate School .....
(Phrasutthisanmethi, Asst. Prof. Dr.)

Thesis Committee :

Chairman .....
(Phrakhruwinaithon Boonsri Ñāṇavuḍḍho, Asst. Prof. Dr.)

Member (Advisor) .....
(Phramedhavinaiyaros, Assoc. Prof. Dr.)

Member (Co-Advisor) .....
(Phramahaviroj Guttavīro, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Assoc. Prof. Dr. Suvin Ruksat)

Member .....
(Asst. Prof. Dr. Somboon Watana)

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**
ชื่อนักศึกษา	:	**พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)**
ชื่อปริญญา	:	**ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**พุทธศาสน์ศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	:	**พระเมธาวินัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	**พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.**

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน 2) เปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 125 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงพรรณนาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า :

1) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.53, S.D = 0.86) ส่วนรายด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

2) การเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ อายุ ไม่แตกต่างกัน แต่ตามประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3) ข้อเสนอแนะการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน ในประเด็นโรงเรียนควรมีการปรับปรุงการจัดกิจกรรม และกำหนดแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน เพื่อเน้นการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน

คำสำคัญ : การปลูกฝัง, คุณธรรมและจริยธรรม, ครูผู้สอน

ABSTRACT

Thesis Topic	:	Cultivation of Morality and Ethics in Students of Chanthaburi Kindergarten Teachers Mueang Chanthaburi District Chanthaburi Province
Student's Name	:	PhraKru BaiDika Chalakron Attakalo (Photiteerabut)
Degree Sought	:	Master of Arts
Program	:	Buddhist Studies
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phramedhavinaiyaros, Assoc. Prof. Dr.
Co- Advisor	:	PhramahaViroj Guttavīro, Asst. Prof. Dr.

The objectives of thesis were as follows: 1) To study cultivation of morality and ethics in students of teachers, 2) To compare cultivation of morality and ethics in students of teachers with different gender age and teaching experience and 3) To study teachers' suggestions on cultivation of morals and ethics in students. This research used mixed methodology quantitative research. A sample of 125 teachers was used by simple random sampling. The tool used was 5-level estimation questionnaires. The qualitative research used a sample group of 5 teachers, obtained by purposive selection. The structured interview was used as a research tool. Data were analyzed by descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation. A descriptive analysis was used for analyzing qualitative data.

The results of research found that:

1. The moral integrity of Chanthaburi Kindergarten teachers is a high level ($\bar{x}$ = 3.53, S.D = 0.86) while teaching and learning is also high. But the location and environment and activities are in moderate level.

2. The comparison of moral ethics in teachers' students classified by gender, age, is not different but according to teaching experience is statistically significantly different at 0.05.

3. Recommendations for cultivating morality and ethics in students of teachers should improve their activities and set a clear operational plan to focus on moral and ethical training for students.

Keywords : Cultivation of Morality and Ethics, Kindergarten Teachers

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านพุทธศาสน์ศึกษา ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี และคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในตลอดหลักสูตร ขอกราบขอบพระคุณพระครูวินัยธร บุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสน์ศึกษา ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระเมธาวินัยรส รองศาสตราจารย์.ดร., พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และขออนุโมทนา ดร.พันธุ์ธัช ศรีทิพันธุ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง

ขออนุโมทนาเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัว และญาติมิตรทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ที่คอยห่วงใย ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่อสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วยเทอญ

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)

สารบัญคำย่อ

ตำราที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักคำสอนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีข้อมูลอ้างอิง จากพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมีคำย่อและคำเต็มที่อ้างถึง ดังนี้

คำย่อ		คำเต็ม		
พระวินัยปิฎก				
วิ.มหาวิ.	=	วินยปิฎก	มหาวิภงฺค	
พระสุตตันตปิฎก				
ขุ.ชา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ชาตก
ขุ.ธ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ธมฺมบท
ขุ.สุ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	สุตฺตนิปาต
ที.ปา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
ที.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค
อง.ติก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ติกนิบาต

การอ้างอิง

ชื่อย่อคัมภีร์พระไตรปิฎกมี 3 ตอน คือ เลขเล่ม/เลขข้อ/เลขหน้า เช่น ขุ.สุ.47/357/421 หมายถึง พระไตรปิฎก หมวดพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิปาต เล่มที่ 47 ข้อที่ 357 หน้าที่ 421 เป็นต้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ ..... ช

สารบัญคำย่อ ..... ซ

สารบัญ ..... ฌ

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญแผนภูมิ ..... ฒ

บทที่

1 บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 คำถามวิจัย 3

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3

1.4 สมมติฐานของการวิจัย 3

1.5 ขอบเขตของการวิจัย 3

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ 5

2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7

2.1 แนวคิดทฤษฎีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม 7

2.2 แนวคิดทฤษฎีของคุณธรรมและจริยธรรม 14

2.3 วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน 19

2.4 วิธีการสอนในพระพุทธศาสนา 24

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 36

2.6 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา 42

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 47

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวข้อง 53

3 วิธีดำเนินการวิจัย 54

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 54

3.1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 54

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 55

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.1.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 55
3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 56
3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 57
3.1.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 58
3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ..... 59
3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย..... 59
3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ..... 59
3.2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 59
3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 59
3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 60
4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล..... 61
4.1 สัญญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 61
4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพตอบแบบสอบถาม..... 62
4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี..... 63
4.4 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ..... 69
4.5 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามอายุ..... 76
4.6 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน..... 85
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ..... 106
5.1 สรุปผลการวิจัย..... 106
5.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 107
5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย..... 112
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย..... 112
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย..... 113

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บรรณานุกรม **115**

บุคลานุกรม **118**

ภาคผนวก **119**

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 120

ภาคผนวก ข หนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ 121

ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 128

ภาคผนวก ง หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ 130

ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม 132

ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 135

ภาคผนวก ช แบบสอบถาม 141

ภาคผนวก ซ แบบสัมภาษณ์ 147

ภาคผนวก ฌ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (ICO) 150

ภาคผนวก ญ การแปลผลค่า (CVI) จากแบบสัมภาษณ์ 154

ภาคผนวก ฏ ผลการหาค่าความเชื่อมัน (Reliability) 156

ภาคผนวก ฏ รูปภาพในการสัมภาษณเชิงลึกผูทรงคุณวุฒิ 158

ประวัติผู้วิจัย **162**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู.....	46
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
4.1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกลุ่มหัวตอบแบบสอบถาม.....	62
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบียงเบนมาตรฐาน (S.D.) นักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย โดยภาพรวม และรายด้าน.....	63
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบียงเบนมาตรฐาน (S.D.) นักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการอบรมสั่งสอน.....	64
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบียงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม.....	66
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบียงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการจัดกิจกรรม.....	68
4.6	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ.....	69
4.7	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการอบรมสั่งสอน.....	70
4.8	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม.....	72
4.9	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการจัดกิจกรรม.....	74
4.10	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ.....	76

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.11	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านจำแนกตามอายุ.....	78
4.12	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการอบรมสั่งสอน.....	79
4.13	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม.....	81
4.14	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการจัดกิจกรรม.....	83
4.15	แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน.....	85
4.16	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมและรายด้านจำแนกประสบการณ์ในการสอน.....	86
4.17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการอบรมสั่งสอน.....	87
4.18	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามจำแนกประสบการณ์สอน ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม.....	87
4.19	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีโดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์ในสอน ด้านการจัดกิจกรรม.....	88

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.20	แสดงค่าความถี่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ผลการสัมภาษณ์นำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับตามความถี่ปรากฏข้อมูลที่สำคัญดัง	89
4.21	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่ ด้านการอบรมสั่งสอน	92
4.22	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	94
4.23	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	97
4.24	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการจัดกิจกรรม	99
4.25	แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการในการสอนเป็นรายคู่ ด้านการจัดกิจกรรม	102
4.26	แสดงค่าความถี่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ผลการสัมภาษณ์นำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับตามความถี่ปรากฏข้อมูลที่สำคัญ	104

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
2.1	แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้	41
2.2	โครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียน	43
2.3	สรุปกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย	53

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณธรรมจริยธรรมนับเป็นกลไกของสังคมที่ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรควรประพฤติปฏิบัติ ในการเตือนสติการกระทำของมนุษย์ให้มีรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นไปทิศทางที่ถูกต้อง รวมถึง "ความซื่อสัตย์"[1] สุจริตและจะต้องปลูกฝังให้กับคนในชาติ และนานาชาติก็ให้ความสำคัญเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง สำหรับประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของคนในสังคมที่กำหนดคุณค่าของวัตถุ เกินจริง ทำให้คนพยายามตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาทางด้านสังคมสถิติปี 2564 ไทยติดอันดับคอรัปชั่นที่ 110 จาก 180 ประเทศในโลก[2] และปัญหาอาชญากรรม การใช้ความรุนแรง ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางเพศ การติดการพนัน การติดยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งบ่งบอกถึงความเสื่อมทางคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม และปัญหาดังกล่าวปรากฏมากขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังของชาติด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณเตือนอันตราย ที่เรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องควรเร่งให้ความสนใจแก้ไขปัญหานี้ในกลุ่มเด็กและเยาวชนโดยด่วน ปัญหาทั้งหมดได้กระจายเข้ามาสู่เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติทำให้เยาวชนห่างไกลจากศีลธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามหันไปให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจเมื่อเยาวชนรับสิ่งที่ผิดต่อค่านิยมทางศีลธรรมอันดีแล้วย่อมส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมา ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาศักยภาพคนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ครอบครัว มีความเปราะบาง เยาวชนนับว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และมีความสำคัญมากที่สุดในโลก เพราะเป็นทรัพยากรที่สามารถเรียนรู้และรับกา รฝึกอบรมสั่งสอน จนนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อโลกได้

---

[1]ขุ.ชา.61/2406-2407/489.

[2]ข่าวรอบวัน, "ดัชนีรับรู้ทุจริตไทยปี 2564 คะแนนตก หล่นไปอยู่อันดับ 110 ของโลก", 27 มกราคม 2565, https://www.prachachat.net/breaking-news/news-852409.

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องรับและเพิ่มบทบาทจากอดีตที่ทำงานในเชิงรับ เปลี่ยนเป็นเชิงรุกให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาวะสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องหันมาเน้นบทบาทในด้านนี้ และให้ความสำคัญมากขึ้นด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่จักต้องได้รับการเน้นหนักเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งเป็นอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน หากโรงเรียนได้รับการคุ้มกันที่ดีด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนเพียงพอแล้ว เพื่อแก้ไขและพัฒนาปัญหาในโรงเรียน เช่น ปัญหาทางด้านพฤติกรรม เรื่องเพศ ติดเกม ยาเสพติด และด้านการควบคุมอารมณ์ คุณธรรม จริยธรรมจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและสังคม ต้องการให้มีขึ้นในตัวของผู้เรียนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุนเพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม จะเห็นว่าเราควรใส่ใจให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนักเรียนให้มากที่สุด ควรที่จะให้นักเรียนได้แนวคิดและจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเน้นให้มีระเบียบวินัยต่อตนเองก่อน คือทำให้เข้าไปในส่วนลึกในจิตใจ ให้ฝังไปในตัวเด็ก ไม่ใช่แค่เพียงจัดกิจกรรมแค่ให้พอผ่านวัตถุประสงค์ไป ไปละลายพฤติกรรมแล้วกลับมาโรงเรียนก็นำพฤติกรรมแบบเดิมเข้ามาใช้อีก จึงทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ควรจะเป็น สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กที่คาดหวังว่าจะกลับมาเป็นอนาคตของชาติบ้านเมือง

สถาบันครูเป็นสถาบันหนึ่งที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมที่ดีงามมีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบูรณาการเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยมีหลักสูตร มีวิธีการปลูกฝัง ถ่ายทอดและประเมินผลอย่างมีระบบ นอกจากนั้นนักเรียนยังมีโอกาสได้เรียนรู้ค่านิยมทางจริยธรรมจากกิจกรรมนอกหลักสูตร เพราะสภาพปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เยาวชน กำลังอยู่ในช่วง วิกฤติ จะต้องมีการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลดีที่สุด

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด

1.2.2 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนเป็นอย่างไร

1.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

1.3.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีดังนี้

1.4.1 ครูที่มีเพศต่างกันมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนแตกต่างกัน

1.4.2 ครูที่มีอายุต่างกันมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนแตกต่างกัน

1.4.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ปีการศึกษา 2565 มีครูผู้สอน จำนวน 188 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 125 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.5.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สภาพของครูผู้สอนจำแนกเป็น เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการอบรมสั่งสอน 2) ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม และ 3) ด้านการจัดกิจกรรม

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ดังนี้

1.6.1 ทำให้ได้ทราบระดับองค์ความรู้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

1.6.2 ทำให้ได้ทราบผลองค์ความรู้การเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

1.6.3 ทำให้ได้ทราบข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

1.6.4 ทำให้สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ไปเป็นข้อมูลทางการศึกษาในการจัดการศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูในการปฏิบัติในหน้าที่เพื่อจูงใจให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตาม ทั้งร่างกาย วาจา ใจ เร่งเร้า ให้นักเรียนกระทำหน้าที่อย่างถูกต้องสมบูรณ์เป็นคนที่รู้เหตุผล รู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรเว้น และการปฏิบัติในกรณีที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นและสังคมของครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ใน 3 ด้านได้แก่

ด้านการอบรมสั่งสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพื่อจะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนเน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้แสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมให้กับตนเอง โดยการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาในเชิงสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินความสำเร็จของผลงานเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ อันได้แก่ มีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม “จริยธรรม”[3] ได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น ยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม เอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน ใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี ให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม สอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง พัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมของห้องเรียน หรือสถานศึกษาและร่วมกันปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ในบริเวณสถานศึกษาและห้องเรียน อันได้แก่ มีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน ได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน ได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น ได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง ได้จัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม กำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม จัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษา

---

[3]ขุ.ชา.59/1482/948.

ความสะอาด จัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม จัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม และบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย

ด้านการจัดกิจกรรม หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้แสดงความสนใจ ตามความถนัดตามธรรมชาติแท้จริง กิจกรรมเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับปรุงตัวเอง ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม อันได้แก่ ได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ ได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์ จัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน จัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม ส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม และจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการครู ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2565

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายหญิงที่กำลังศึกษาโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2565

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี หมายถึงสถานศึกษาประเภทสามัญศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้การกำกับดูแลของสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2565

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนท์ฉบับนี้ จำแนกเป็น 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 3 กลุ่ม คือ 1) ต่ำกว่า 27 ปี 2) 27 – 32 ปี 3) มากกว่า 32 ปี

ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง ประสบการณ์การสอนของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จำแนกเป็น 1) น้อยกว่า 5 ปี 2) 5 - 10 ปี และ 3) มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิธีปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เอกสารและงานวิจัยที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นทัศนะและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเอกสารและผลงานวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงวิธีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูผู้สอนเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวคิดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.2 ทฤษฎีของคุณธรรมและจริยธรรม

2.3 วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน

2.4 วิธีการสอนในพระพุทธศาสนา

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

2.6 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีของคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวว่า “ปลูกฝัง” หมายถึง การตกแต่งให้มีเหย้ามีเรือน, บำรุงให้เจริญมั่นคง[1]

ได้มีนักวิชาการ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไว้หลายท่านซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับเด็ก เยาวชน ได้ดังนี้

1. ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron Theory)

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวได้อธิบายถึงทฤษฎีเซลล์กระจกไว้ว่าทฤษฎีเซลล์กระจกเงา เป็นการค้นพบของ Vittorio Gallese. Leonardo Fogassi and GiacomoRizzolatti ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ในประเทศอิตาลี ได้อธิบายว่า เซลล์กระจกเงาเป็นเซลล์ชนิดหนึ่งของมนุษย์ที่คอย

---

[1]ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์, 2554), หน้า 103.

ทำหน้าที่ในการเลียนแบบพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของผู้อื่น ๆ มาเป็นพฤติกรรมของตนเอง หมายความว่า พฤติกรรมของเด็ก เยาวชน มีผลมาจากเซลล์กระจกเงาที่เด็กได้เลียนแบบมาจากพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด หรือแม้กระทั่งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กได้พบเห็น ถึงแม้ว่าเด็กจะไม่ได้เลียนแบบในทันทีที่เห็น แต่สมองของเด็กจะเก็บภาพการกระทำเหล่านั้นไว้และพร้อมที่จะเลียนแบบเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ข้อค้นพบจากทฤษฎีเซลล์กระจกเงาชี้ชัดว่าการสอนที่ดีสุด คือ การประพฤติเป็นแบบอย่างให้เห็นของผู้สอน หรือผู้ที่เลี้ยงดู ดังนั้นการเลียนแบบจากพฤติกรรมที่ถูกต้องของต้นแบบ รวมกับการพัฒนาทางด้านจิตใจในการเข้าใจผู้อื่น ทำให้เด็กค่อย ๆ มีความเข้าใจและพัฒนาเหตุผลในเชิงจริยธรรม ท้ายที่สุดเด็กก็จะมีบุคคลิกภาพที่ถูกต้องความหมายของคำว่า “คนดี” ในสังคม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเซลล์กระจกเงา การสอนที่ดีที่สุด คือ การปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก เพื่อเด็กจะได้นำไปเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฌองเพียเจท์

เพียเจท์ (Jean Piaget) ได้กล่าวว่าในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ เกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ พัฒนาการคุณธรรมและจริยธรรมของมนุษย์สามารถแบ่งเป็น 3 ขั้น และสามารถนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ได้ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ได้ แต่ยังมีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการการตอบสนอง ดังนั้นการกระทำจะพึงกระทำเพื่อสนองความต้องการของตนเองโดยที่ไม่คำนึงถึงผู้อื่น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ 2 – 8 ขวบ) เด็กจะสามารถรับสภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น ๆ รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ โดยเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สนใจถึงผลที่จะตามมา

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ 8 – 10 ขวบ) เด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น คลายความเกรงกลัวอำนาจจากภายนอก สามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกผิดโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้”

สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ มีด้วยกัน 3 ขั้น ขั้นก่อนจริยธรรมเป็นขั้นตอนที่ต้องการทางกายไม่สามารถรับรู้ระบบกฎเกณฑ์ได้ ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เป็นขั้นรับฟังคำสังจากผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ ขั้นยึดหลักแห่งตน สามารถตั้งกฎเกณฑ์ตนเองได้ ไม่เกรงกลัวอำนาจจากภายนอก

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ ลอว์เรนซ์ โคลเบอร์ก

โคลเบอร์ (Lawrence Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ทำให้พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ 6 ขั้น มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ในระดับนี้บุคคลจะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเหนือตน ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2 – 10 ขวบ แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหนีการถูกลงโทษ (The Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะปฏิบัติตามผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าตน เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าหนีเรียน เพราะกลัวครูตัดคะแนน เป็นต้น (พบในเด็กอายุ 2-7 ขวบ)

ขั้นที่ 2 ขั้นหลักการแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ โดยมุ่งการตอบแทนทางกายและวัตถุมากกว่าในเรื่องของนามธรรม (พบในเด็กอายุ 7- 10)

ระยะที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เด็กในระดับนี้จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ จะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลใดกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่ต้องคำนึงผลที่จะเกิดขึ้นในขณะนั้น ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 10 – 16 ปี แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (The Enter Personal) เด็กจะกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าคนอื่น จะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยจะกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ 10 – 13 ปี)

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (The Law and Order Orientation) ในระดับนี้บุคคลจะเข้าใจในกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม ถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด (พบในเด็กอายุ 13 – 16 ปี)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) ในระดับนี้บุคคลจะตัดสินข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยตนเอง พิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง หลุดพ้นจากกฎเกณฑ์ของสังคม แบ่งได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) บุคคลจะเห็นความสำคัญของชนหมู่มาก เคารพตนเอง เคารพมิตที่มาจากการลงความเห็น มีเหตุผล ถือว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วเป็นใหญ่ (พบในผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่)

ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักอุดมสติสากล (The Universal Ethical Principle) บุคคจะสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้อง โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างไม่หวั่นไหว มีความสะอายต่อการทำความชั่ว

โคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการจริยธรรมนั้นไม่ใช่การรับรู้จากการสั่งสอนจากผู้อื่น แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาทางด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาจากขั้นต่ำแล้วพัฒนาขึ้นไปด้วยประสบการใหม่ ๆ ทางสังคม ทำให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูงขึ้นไป

สรุปว่า ขั้นในการใช้เหตุผลตามทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ขั้นที่ 1 ขั้นหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ ขั้นที่ 2 ขั้นหลักการแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 ขั้นใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม ขั้นที่ 5 ขั้นทำตามคำมั่นสัญญาหรือมีเหตุผลเคารพตนเอง ขั้นที่ 6 ขั้นทำตามหลักอุดมคติสากล

4. ทฤษฎีความต้องการของ อับราฮัมมาสโลว์

มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้กล่าวว่า แนวคิดด้านจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Theory) เป็นแนวคิดที่นิยมใช้กันมากในการพัฒนามนุษย์ โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มาสโลว์มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุดเมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนอง แล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่น ๆ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป มาสโลว์ แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การฟักผ่อน เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or Safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้วมนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับสูงขึ้นต่อไป เช่นความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

3. ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance needs) เป็นการต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะควาต้องการได้รรับการยอมรับการต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4. ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือและสถานะจากสังคม เช่น การต้องการได้รับความเคารพ นับถือความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีดังกล่าวนี้ มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มนุษย์ย่อมพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

5. ทฤษฎีต้นไม้ของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือทฤษฎีต้นไม้ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง รวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่น ดังนี้

1. ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำความดี ละเว้นความชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2. ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1). เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ

2.) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองคือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อดทน มีความภูมิใจในการทำความดี

3). ความเชื่ออำนาจในตนคือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง

4.) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมายกล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

5). ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยมคือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่า ประโยชน์และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

3. ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน ประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1). สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับอายุ

2). ประสบการณ์ทางสังคม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสบการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายะ

3). สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง

สรุปได้ว่า ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำความดี ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน

6. ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์

หลักคุณธรรม จริยธรรม ที่ใช้ในพระพุทธศาสนา ก็คือ ให้ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง ให้ทำความดี ให้ชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์

สุชีพ ปัญญานุภาพ ได้นำเสนอหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ ไว้ว่าหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ มี 3 ขั้น คือ

1.จริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยศีล 5 ธรรม 5 ดังนี้

1) เว้นจากการเบียดเบียน ทำร้ายชีวิตสัตว์หรือมนุษย์ การมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ จัดเป็นศีล ในส่วนของการมีความเมตตาต่อมนุษย์ด้วยกัน จัดเป็นธรรม

2) เว้นจากการลักทรัพย์ จัดเป็นศีล ในส่วนของการมีความเอื้อเฟื่อเผื่อแผ่ประกอบอาชีพที่สุจริต จัดเป็นธรรม

3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม จัดเป็นศีล ส่วนการสำรวมในกาม จัดเป็นธรรม

4) เว้นจากการพูดเท็จ จัดเป็นศีล การพูดแต่สิ่งที่เป็นจริง สร้างสรรค์ จัดเป็นธรรม

5) เว้นจากการดื่มสุรา จัดเป็นศีล การมีสติ สำรวมระวังกาย ใจ และวาจา จัดเป็นธรรม

2. จริยศาสตร์ขั้นกลาง ประกอบด้วยกุศลกรรมบถ 10 ดังนี้

1) เว้นจากการฆ่า หรือทำร้ายเบียดเบียนชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์

2) เว้นจากการลักทรัพย์

3) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

4) เว้นจากการพูดเท็จ

5) เว้นจากการพูดยุยงให้แตกร้าว

6) เว้นจากการพูดคำหยาบ

7) เว้นจากการพูดเหลวไหล พูดเพ้อเจ้อ

8) ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นเอามาเป็นของตนเอง

9) ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น หรือคิดให้ผู้อื่นถึงความพินาศ

10) ไม่มีความเห็นผิดไปจากทำนองคลองธรรม มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง

3. จริยศาสตร์ขั้นสูง ประกอบด้วยอริยมรรค คือ ทางอันประเสริฐมี 8 ประการ ดังนี้

1) ความเห็นชอบ หมายถึง มีปัญญาเห็นอริยสัจสี่ประการ

2) ความดำริชอบ หมายถึง ดำริในการออกจากกาม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

3) การเจรจาชอบ หมายถึง ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

4) การกระทำชอบ หมายถึง ไม่ฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม

5) การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพโดยชอบธรรม ถูกกฎหมาย

6) ความเพียรชอบ หมายถึง การเพียงระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรสร้างความดี เพียรรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

7) การตั้งสติชอบ หมายถึง ตั้งสติพิจารณาร่างกาย เวทนา ความรู้สึกสุข-ทุกข์ ให้รู้เท่าทันเห็นความเกิดดับ

8) การตั้งใจมั่นชอบ หมายถึง การทำจิตใจให้สงบเป็นสมาธิอย่างแน่วแน่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักคำสอนของศาสนาพุทธเป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข[2]

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร อดีตองคมนตรีได้กล่าวว่า “การปลูกฝัง” ในด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะต้องดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การ “ปลูก”และการ “ปลุก” ส่วนการ “ปลูก” นั้นใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่เปรียบเหมือนดั่งผ้าขาวซึ่งเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมให้เจริญงอกงาม เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมที่จะเผยแผ่ในสังคมต่อไป ส่วนการ “ปลุก” นั้น ใช้กับผู้ใหญ่ที่บางครั้งได้หลงลืมการนำคุณธรรมจริยธรรมมาไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดการระลึกถึงความสำคัญในการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการดำรงตน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนต่อไป จะเห็นได้ว่ามาตรการการแก้ปัญหาในสังคมด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นทางเลือกที่น่าสนใจและท้าทายในสังคมยุคปัจจุบันเพราะการสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้นควรจะเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดี โดยเริ่มจากบุคคลในครอบครัว โรงเรียน รวมไปถึงคนในสังคมที่อยู่แวดล้อมและพึงกระทำอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา[3]

พระครูเวฬุวนาภิรมย์ (ทวีป กิตฺติสาโร) ได้กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัว ควรให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าหากประมาทพลาดพลั้งก็อาจทำให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ดีในสังคมได้ ดังนั้น จึงมองว่าควรให้ความสนใจเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก และเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันหล่อหลอมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบัน ทุกฝ่ายจึงต้องมุ่งไปที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่ได้รับหน้าที่และเป็นความหวังสูงสุดในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชน จึงได้แก่ บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ ซึ่งจำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ร่วมกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น

---

[2]พระสุวิชยชัย ผาสุวิชโย, “คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”, ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2564, หน้า 14-80.

[3]พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาลี, “แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย”, *การบริหารรัฐกิจและการเมือง*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563) : 67.

พระสงฆ์จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพที่จะสามารถส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติได้ในอนาคตได้[4]

สรุปการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม หรือที่เรียกว่า ปรัชญาจริยศาสตร์ เป็นวินัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดีและไม่ดีทางศีลธรรม และสิ่งใดถูกและผิดทางศีลธรรม เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นการศึกษาการมีชีวิตที่ดีในฐานะมนุษย์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้มนุษย์เป็นตัวอย่างที่ดีเลิศทางอุปนิสัยของมนุษย์ ตามทฤษฎีศีลธรรมของ Kant ศีลธรรมไม่ได้ถูกกำหนดโดยผลของการกระทำ อารมณ์ หรือปัจจัยภายนอก แต่จะถูกกำหนดโดยหน้าที่และการกระทำนั้นถือเป็นศีลธรรมหากมีแรงจูงใจจากหน้าที่ ตามคำกล่าวของ Kant สิ่งเดียวที่ดีในตัวเองคือความปรารถนาดี ซึ่งขับเคลื่อนการกระทำของเราและมีเหตุผลในการกระทำของเรา

2.2 แนวคิดคุณธรรมจริยธรรม

2.2.1 ความหมายของคุณธรรม

"คุณธรรมจริยธรรม" คนมักจะกล่าวคู่กันเสมอ ทำให้เข้าใจผิดคิดว่า สองคำนี้มีความหมายเดียวกันหรือความหมายเหมือนกัน

"คุณธรรม"กับ"จริยธรรม" แบ่งออกเป็น 2 คำ ความหมายต่างกัน " คุณ" หมายถึง ความดีเป็นคำที่มีความหมายเป็นทางนามธรรม ส่วนคำว่า "จริย" หมายถึง ความประพฤติที่ประพฤติเป็นคำที่มีความหมายเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงควรที่ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำสองคำนี้ให้ถ่องแท้ก่อน

พระธรรมปิฎก ได้ให้ความเห็นว่า คุณธรรมเป็นภาพของจิตใจ คือคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีต และจิตใจที่ประเสริฐ เช่น

เมตตา คือ ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข

กรุณา คือ ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข

มุทิตา คือ ความพลอยยินดีพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จให้มีความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม

อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษาธรรมเมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล

จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

---

[4]พระครูเวฬุวนาภิรมย์ "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี", *สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม -มิถุนายน 2565) : 28.

วศิน อินทสระ ได้ให้ความเห็นว่า คุณธรรม เป็นอุปนิสัยอันดีงามสั่งสมอยู่ในจิตใจ อุปนิสัยนี้ได้จากความพยายาม ความประพฤติติดต่อกันเป็นเวลานาน จนติดฝังอยู่ในจิตใจ คุณธรรมสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัย จะกลายเป็นอุปนิสัยอันดีงามที่สั่งสมในจิตใจ เป็นบารมีมีลักษณะอย่างเดียวกันนี้[5] เป็นฝ่ายชั่ว เรียกว่า "อาสวะ[6]" คือกิเลสที่หมักหมมอยู่ในดวงจิตย้อมจิตใจให้เศร้าหมองเกรอะกรังด้วยความชั่วนานาประการกลายเป็นสันดานชั่วทำให้แก้ไขยากสอนยาก กล่าวโดย

สรุป คุณธรรมคือความดีแห่งอุปนิสัยเป็นนามธรรม เป็นผลจากการการะทำความดีจนกลายเป็นนิสัย

2.2.2 ความหมายของจริยธรรม

ในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมนี้ มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลายประการ ดังนี้

จริยธรรม คือ สัจวาจา[7]

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย "จริยธรรม" คือกริยาที่ควรประพฤติ หมายถึง ประพฤติดี ประพฤติชอบ อยู่ในหลักธรรม 10 ประการ คือ กายชอบ 3 วาจาชอบ 4 และทางจิตใจหรือคิดชอบ 3 อันเป็นข้อควรทำหรือละเว้นทำชั่ว ทางกาย คือเว้นจาก การฆ่าทำลายชีวิตทั้งคนและสัตว์ เว้นจากการถือเอาทรัพย์สิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ และไม่ล่วงละเมิดของรักผู้อื่นทางวาจาคือ ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดพยายามปองร้ายและ มีความคิดถูกต้องทำนองคลองธรรม[8]

จริยธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า "จริยธรรม"หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

พระเมธีธรรมาภรณ์ ได้ให้ความเห็นว่า จริยธรรม เป็นหลักของงความประพฤติ ปฏิบัติ หมายถึง แนวทางของการประพฤติปฏิบัติจนให้เป็นคนดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง และส่วนรวม และความประพฤติดีงามสำหรับทุกคนในสังคม เป็นข้อปฏิบัติทั่วไป หมายถึงจริยธรรม ถ้าเป็นข้อควรประพฤติที่มีศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เราเรียกว่า ศีลธรรม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จริยาธรรมอิงอยู่กับหลักคำสอนทางศาสนาเพียงอย่างเดียว อันที่จริงยังหยั่งรากอยู่บนขนบธรรมเนียมประเพณีแม้นักปราชญ์คนสำคัญ เช่น อริสโตเติล คานท์ มหาตมะคานธีก็มีส่วนสร้างจริยธรรมสำหรับเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนจำนวนหนึ่ง เห็นว่าจริยธรรมไม่แยกเด็ดขาดจากศีลธรรม แต่มีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม ศีลธรรมเป็นหลักคำสอนที่ว่าด้วยความประพฤติชอบส่วนจริยธรรม คือ หลักแห่ง

---

[5]พระสุวิชยชัย ผาสุวิชโย, "คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร", อ้างแล้ว, หน้า 15-16.

[6]วิ.มหาวิ.1/4/9.

[7]ขุ.สุ.47/357/421.

[8]กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, *แผนการศึกษาแห่งชาติ,* (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ), 2560, หน้า 149.

ความประพฤติดีประพฤติชอบอันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนา ปรัชญา และขนบธรรมเนียมประเพณีท่านผู้นี้มองจริยธรรมในฐานะที่เป็นระบบ อันมีศีลธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่ก็มีแนวคิดปรัชญา ค่านิยม ตลอดจนธรรมเนียมประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย[9]

สรุป จริยธรรม คือความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกาย และวาจา ที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ตนเอง และคนในสังคมมีความสุขสงบ จริยธรรมนั้นเป็นการฝึกนิสัยที่ดีโดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยและมีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริง ต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านดีอยู่ตลอดเวลา คือมี สรุปคุณธรรมจริยธรรมคือ คุณธรรมคือความดีที่อยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติปฏิบัติเป็นพฤติกรรมภายนอกทั้งทางกายและวาจา ส่วนคุณธรรมเป็นสภาพคุณงามความดีภายในจิตใจ และทั้งสองส่วนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน พฤติกรรมของคนที่แสดงออกมาทั้งทางกาย และวาจานั้น ย่อมเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ และสติปัญญา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลจึงต้องพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ควบคู่กันไป คือ การพัฒนาด้านสติปัญญาด้านจิตใจ และด้านพฤติกรรม

2.2.3 ความสำคัญคุณธรรมและจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคน ทุกอาชีพ บุคคลใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดก็ไม่สามารถที่จะไปสู่ความสำเร็จอาชีพนั้น ๆ ถ้าขาดคุณธรรมจริยธรรม ก็อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคม อีกด้วย ทั้งวงการวิชาชีพครู ทหาร ตำรวจ ทนายความเป็นต้น จึงกล่าวว่าเราไม่สามารถสร้างครูดีบนพื้นฐานของคนไม่ดีและไม่สามารถสร้างแพทย์ตำรวจ ทหาร และนักการเมืองที่ดีถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัย และความประพฤติที่ไม่ดีพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันจันทร์ที่ 5 เมษายน พ. ศ. 2525 ว่า “การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนาคือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้นจะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรม ประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้น เสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้ยวดยานเคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้ยวดยานดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดีคือ ปลอดภัยบรรลุจุดประสงค์”

จริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ที่จะนำความสุขสงบ และความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้นๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีจริยธรรม จิตใจก็ย่อมสูงส่งมีความสะอาด และสว่างในจิตใจ จะทำการ

---

[9]พระสุวิชยชัย ผาสุวิชโย, “คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”, อ้างแล้ว, หน้า 17.

งานใดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนไม่ก่อให้เกิดทุกข์แก่ตนเอง และผู้อื่น เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์และสร้างสรรค์คุณงามความดีอันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

วศิน อินทสระ ได้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรมว่า

1. จริยธรรมคือ รากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษาการเมืองการปกครอง ฯลฯ การพัฒนาที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดีเพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้โดยท่านกล่าวว่า ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้วิธีที่จะประพฤติตน ย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้มีความรู้น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน คุณธรรมจริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ความรำคาญมากกว่าให้ประโยชน์คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรมจึงมักเป็นคนที่ก่อความรำคาญหรือเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนือง ๆ

2. การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาจิตใจคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่า และเกิดผลเสียเป็นอันมากทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุข การที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมละเลยคุณธรรมจริยธรรม กอบโกยทรัพย์สินเป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปขาดความเมตตาปราณีแล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกัน และกัน

3. จริยธรรม ไม่ใช่หมายถึง เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนาเท่านั้น โดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่หมายถึงความประพฤติการกระทำ และความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมการทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งควรเว้น ทำสิ่งควรทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผลถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคล ดังนั้น จะเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมจึงจำเป็น และมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดด้วยคุณธรรมจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรมมีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนานถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมบโลภมากแล้วมามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาคุณธรรมจริยธรรมเป็นทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อาศัยยศ และความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการจูงใจคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

5. คุณธรรมจริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกดขี่คนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุพการีของชาติสอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้าหากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางโตโอหังอวดดี

หรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฏฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่ามีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของคนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจเราควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกายกำลังทรัพย์และอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะมั่นคงอยู่ได้ไม่นาน สังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องรับรองหรือเป็นแกนกลางเหมือนถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรง เขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็กแม้เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกแต่มีความสำคัญอยู่ภายใน ซึ่งนายช่างผู้ก่อสร้างย่อมรู้ดีทำนองเดียวกันกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด[10]

สรุปความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม มนุษย์ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมไปด้วยพร้อม ๆ กัน เพราะคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคนเป็นอย่างมาก อาจสรุปความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมได้ดังนี้ คือ

1. ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบสุข ไม่พบอุปสรรค

2. ช่วยให้คนเรามีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา ไม่เผลอตัว ไม่ลืมตัว จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งใดก็จะระมัดระวังตัวอยู่เสมอ

3. ช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ

4. ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น นับว่าเป็นคุณแก่สังคม เพราะนอกจากจะเป็นตัวอย่างโดยการชี้นำทางอ้อมแล้ว ยังจะออกปากแนะนำสั่งสอนโดยตรงได้อีกด้วย

5. ช่วยให้มนุษย์นำความรู้และประสบการณ์ ที่ร่ำเรียนมาสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่า

6. ช่วยควบคุมการเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจของคนให้เจริญไปพร้อม ๆ กัน

7. ช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้มนุษย์

ความสำคัญของคุณธรรม และจริยธรรมที่กล่าวมานี้ ประเด็นที่สำคัญก็คือ สามารถลดปัญหาและขจัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติได้ เมื่อทุกคนประพฤติปฏิบัติตนดีแล้ว อุปสรรค ศัตรู ภัยอันทราย ก็จะหมดสิ้นไป ผู้คนมีแต่ความรักต่อกัน สังคมมีแต่ความสงบ และประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรือง

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของความดีและความชั่วที่ถูกและผิด ศีลธรรมถือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับปัจเจกบุคคล และมักถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ส่วนบุคคลและเป็นบรรทัดฐาน ในขณะที่จริยธรรมถือเป็นแนวปฏิบัติสำหรับชุมชนและอิงตามวัฒนธรรมมากกว่า

---

[10]เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-20.

2.3 วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน

2.3.1 การอบรมสั่งสอน

ณัฐวุฒิ สงวนงามและพระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโมได้เสนอแนววิธีการปลูกฝังคุณธรรม ดังนี้

ในหัวข้อนี้เรื่องในพุทธปรัชญามีการใช้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันไปตามบริบททั้งตัวผู้ทำการปลูกฝังและผู้รับการปลูกฝังผู้วิจัยจึงขอแยกประเด็นหลักการปลูกฝังหรือการสอนแต่ละแบบเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ให้ชัดดังต่อไปนี้ 1. การสอนคุณธรรมจริยธรรมเชิงสังคมประกอบด้วย 1) สอนแบบไตรสิกขาทั้งสาม ประการคือศีลสมาธิปัญญาเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนหรือผู้ถูกสอนพัฒนาไปตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่จริยธรรมทางกายจนไปถึงการพัฒนาด้านปัญญาในการอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ 2) สอนแบบหลักภาวนามีกระบวนการทำให้เจริญการทำให้เป็นให้มีขึ้นการฝึกอบรมการพัฒนามีกายภาวนากล่าวคือการเจริญกายพัฒนากายการฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษให้กุศลธรรมงอกงามให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพต่อมาคือสีลภาวนาหมายถึงการเจริญศีลพัฒนาความประพฤติการฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กันและจิตภาวนาคือการเจริญจิตพัฒนาจิตการฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลายเช่นมีเมตตากรุณาขยันหมั่นเพียรอดทนมีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใสเป็นต้นและส่วนสุดท้ายปัญญาภาวนาคือการเจริญปัญญาพัฒนาปัญญาการฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา 2. การสอนคุณธรรมจริยธรรมเชิงปัจเจกการสอนคุณธรรมเชิงปัจเจกเป็นการสอนเฉพาะคนใช้กระบวนการสอนดังนี้ 1) รูปแบบการสอเอาปัญญาหรืออัธยาศัยเป็นฐานการสอนในรูปแบบเอาเหตุผลเป็นฐานหมายถึงการสอนให้รู้จักเหตุนำไปสู่ผลเช่นหลักธรรมอริยสัจสี่ ก็เริ่มต้นจากการรู้จักทุกข์รู้จักเหตุแห่งทุกข์จึงจะนำไปสู่ข้อปฏิบัติของการดับทุกข์ได้ 2) รูปแบบการสอนตามลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากรูปแบบการสอนนี้เป็นการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากเนื่องจากกลุ่มฆราวาสโดยส่วนใหญ่ต้องอาศัยเอาหลักการมาสอนหรือมาปลูกฝังให้ก่อนก่อนที่จะให้เข้าใจเป้าหมายในหลักของศาสนา 3) การปลูกฝังจากเป้าหมายมาสู่วิธีการการปลูกฝังจากเป้าหมายไปสู่วิธีการส่วนใหญ่จะเป็นการสอนภิกษุมากกว่าฆราวาสเนื่องจากภิกษุที่เข้ามาบวชโดยส่วนหนึ่งแล้วจิตมีศรัทธามั่นคงกว่าและพร้อมรับต่อคำสั่งสอนต่าง ๆ อยู่แล้วฉะนั้นการสอนจึงเป็นลักษณะที่ปลูกฝังแนวคิดหลักหรือเป้าหมายไว้ก่อนแล้วจึงนำหลักวิธีการปฏิบัติมาสอนตาม 4) รูปแบบการสอนเอาอารมณ์เป็นฐานเช่นพระพุทธองค์ทรงตรัสสอนสิ่งที่เข้ากับอารมณ์ณสถานการณ์นั้นเพื่อให้บุคคลเข้าใจตามความเป็นจริง 5) รูปแบบการสอนแบบคิดวิเคราะห์ตามหลักโยนิโสมนสิการในข้อนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหลักโยนิโสมนสิการมีวิธีการสอนที่เน้นให้คิดอย่างมีเหตุมีผลรู้จัก

ต้นเค้าของข้อมูลและวิธีการจัดการกับปัญหาหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นโดยใช้ปัญญาเป็นส่วนร่วมทำให้วิธีการคิดสมบูรณ์มากขึ้นและมีความสอดคล้องกับวิธีการปลูกฝังการเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการสืบเสาะของแมทธิวลิปแมนไม่ว่าจะเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลการคิดอย่างห่วงใยและการคิดอย่างสร้างสรรค์ โยนิโสมนสิการแปลว่าการทำในใจโดยแยบคายหรือคิดถูกวิธีแปลง่าย ๆ ว่าความรู้จักคิดหรือคิดเป็น หมายถึงการคิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทางของปัญญาคือการรู้จักมองรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะเช่นตามที่สิ่งนั้น ๆ มันเป็นของมันโดยวิธีคิดหาเหตุปัจจัยสืบค้นถึงต้นเค้าสืบสาวให้ตลอดสายแยกแยะสิ่งนั้น ๆ เรื่องนั้น ๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัยโดยไม่เอาความรู้สึกด้วยตัณหาอุปทานของตนเองเข้าจับหรือเคลือบคลุมทำให้เกิดความดีงามและแก้ปัญหาได้[11]

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงการสอนจริยธรรมทั่วไปที่จะได้ผลดีนอกจากให้เกิดความเข้าใจแล้วต้องเกิดความรู้สึกมองเห็นคุณค่าความสำคัญ มีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะไปประพฤติปฏิบัติด้วย นอกจากนี้ท่านยังได้พูดถึงแนวการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้โดยสรุปไว้ ดังนี้

1) ทรงสอนสิ่งที่เป็นจริง และเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง

2) ทรงรู้เข้าใจสิ่งที่สอนอย่างถ่องแท้สมบูรณ์

3) ทรงสอนด้วยเมตตา มุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอนเป็นที่ตั้ง ไม่หวังผลตอบแทน

4) ทรงทำได้จริงอย่างที่สอน เป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในคำสอน

5) ทรงมีบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจเข้าใกล้ชิดสนิทสนม และพึงพอใจได้ด้วยความสุข[12]

สรุปพุทธปรัชญาจะมีวิธีปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันไปตามบริบทของผู้ปลูกฝังและผู้รับการปลูกฝัง ได้แก่การสอนจริยธรรมทางสังคมด้วยสิกขาบท 3 ประการ และการสอนศีลธรรมส่วนบุคคลด้วยรูปแบบการสอนต่าง ๆ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ สอนให้เข้าใจตามความเป็นจริง และ สอนด้วยความเมตตา

2.3.2 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

วราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตร บรรเทา ได้เสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดอาคารสถานที่ควรดูแลเกี่ยวกับ การจัดแหล่งเรียนรู้ตามที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่จอดรถจักรยานยนต์/จักรยาน

---

[11]ณัฐวุฒิ สงวนงามและพระมหามฺวินทร์. “การศึกษาวิเคราะห์วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กในชุมชนตามทฤษฎีแมทธิว ลิปแมนผ่านมุมมองพุทธปรัชญาเถรวาท”, *ปรัชญาปริทรรศน์*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มิถุนายน 2565) : หน้า 4-5.

[12]สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), *ธรรมนูญชีวิต (ฉบับชาวบ้าน) : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2566), หน้า 8.

5) กำหนดระเบียบโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ตามหลักจริยธรรม และดำเนินการให้นักเรียนถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

6) ส่งเสริมการสอนจริยธรรมในห้องเรียน ให้มีทั้งการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ

7) ส่งเสริมให้มีการสอนแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอนวิชาต่าง ๆ และจัดกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน

8) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรม ให้มากที่สุดเมื่อมีโอกาส

9) จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องชมเชย เมื่อนักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม

10) จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนจริยธรรม คุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และห้องจริยศึกษา ตามความเหมาะสม

11) ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลงาน การปฏิบัติตนแล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน และพัฒนาตนต่อไป

12) จัดให้มีการประเมินผล และเสนอผลการจัดการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ

13) จัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมที่มีต่อตนเองและสังคม

14) ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์คุณธรรมที่ทำให้งานสำเร็จ

15) ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเอง และเลือกแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้มีคุณธรรม จริบธรรมตามที่ต้องการ

16) จัดให้มีการประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ[14]

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธนั้น ครูและผู้บริหารสามารถจัดพัฒนาได้ตามหลักการ หลักคิดโดยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ในที่นี้ขอเสนอแนะการจัดกิจกรรมไว้เป็นแนวทาง 5 ลักษณะคือ กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ประกอบด้วยพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ประกวดมารยาทชาวพุทธ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมบริหารจิต เจริญปัญญา เรียนธรรมศึกษา

---

[14]กรมสามัญศึกษา, *คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร*, (กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสติวิดิโอ จำกัด, 2535), หน้า 4.

2) กิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ กิจกรรมประจำวันประกอบด้วยกิจกรรมหน้าเสาธง กระทำเพื่อที่ระลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตา และสงบนิ่ง กิจกรรมน้องไหว้พี่ กิจกรรมพุทธศาสนสุภาษิต กิจกรรมประจำสัปดาห์ประกอบด้วย สวดมนต์ สรภัญญะประจำสัปดาห์ ทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์

3) กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ฯ สถานศึกษาจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาโดยประดับธงสีเหลือง ธงธรรมจักร

4) กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ประกอบด้วยกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมต้นไม้พูดได้ (เน้นคติธรรม) กิจกรรมนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา กิงกรรมต้นไม้อธิษฐาน และกิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที[15]

กรมสามัญศึกษา ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยวิธีการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ได้แก่

1) การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่น สวยงาม มีป้ายคำขวัญเตือนใจนักเรียน มีการรักษาสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่ในสภาพดี เป็นต้น

3) การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่นกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมเนื่องในวันรัฐพิธี/ราชพิธี กิจกรรมวันพ่อ/วันแม่ วันเด็ก กิจกรรมต่อต้านโรคเอดส์ เป็นต้น[16]

พระครูสุตภัทรธรรม,พระครูสุธีคัมภีรญาณ, และ พระมหาสำรอง สญฺญโต, ได้กล่าวว่าแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลักอริยวัฒิ 5 ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะปัญญาการจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบ คือ กิจกรรมกลุ่ม คือการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมกลุ่มย่อย กำหนดให้เยาวชนอาสาสมัครเข้าร่วมข้ากิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ตามพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัย กิจกรรมในโรงเรียน ที่ต้องอาศัยกิจกรรมร่วมกับการเรียนการสอน และกิจกรรมในครอบครัวที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องทำกิจกรรมด้วยตนเองในชีวิตประจำวัน กิจกรรมต่าง ๆ นั้นทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้น มีความละอายต่อการประพฤติผิด มีความเสื่อมใส

---

[15]กระทรวงศึกษาธิการ, *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การคุรุสภา, 2546), หน้า 42 -47.

[16]กรมสามัญศึกษา, *คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร*, อ้างแล้ว, หน้า 55 - 60.

ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มีจิตใจที่สงบสุข มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นและสังคม[17]

สรุป ครูผู้สอนสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนได้หลายวิธี การสร้างกฎพื้นฐานของการเคารพและสร้างแบบจำลองสถานะการณ์ การรับฟังนักเรียนและท้าทายความคิดของพวกเขาไม่ใช่ตัวบุคคล การพัฒนาภาษาเพื่อการสืบเสาะหาความรู้ทางศีลธรรมในชั้นเรียน ส่งเสริมการอภิปรายในชั้นเรียนเกี่ยวกับประเด็นทางศีลธรรม รวมถึงประเด็นที่อาจยากหรือละเอียดอ่อน การพิจารณาจุดยืนทางจริยธรรมของตนเองในขณะที่ควบคุมการสอน การประเมิน และการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และชุมชน

2.4 วิธีการสอนในพระพุทธศาสนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า สิ่งที่รู้เห็นเข้าใจแล้วไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจเช่น อริยสัจพระองค์ทรงสอนจากความทุกข์ ปัญหาชีวิต ทางแก้ไขสอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกตามลำดับชั้น ที่เรียกว่า อนุบุพพิกถา ตัวอย่าง พุทธโอวาท 3 ไตรสิกขา เป็นต้น สิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดูได้เห็นได้ฟังเอง ที่เรียกว่าประสบการณ์ตรงเช่น พระนันทะที่คิดถึงคู่รักด้วยการทรงพาไปชมนางฟ้านางอัปสรเทพธิดา ให้เห็นกับตา สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่องคุมอยู่ในเรื่องมีจุดไม่วกวน ไม่ไขว้เขวไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหาสอนมีเหตุผลตรองตามเห็นจริง ได้อย่างที่เรียกว่า สนิทานำ[18] สอนเท่าที่จำเป็นสำหรับให้เกิดความเข้าใจ เรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตน รู้เมื่อพระองค์ประทับอยู่ ณ ป่าประดู่ลาย ใกล้เมืองโกสัมพี ได้ทรงหยิบใบไม้เล็กน้อยใส่กำพระหัตถ์ แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบประดู่ลายในพระหัตถ์กับในป่าไหนจะมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายทูลตอบว่าในป่ามากกว่า จึงตรัสว่าสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้ แต่มิได้ทรงสอนหมือนใบประดู่ลายในป่า ส่วนที่ทรงสั่งสอนน้อยเหมือใบประดู่ลายในพระหัตถ์ และทรงแสดงเหตุผลในการที่มิได้ทรงสอนทั้งหมด เท่าที่ตรัสรู้ว่าเพราะสิ่งเหล่านั้น ไม่เป็นประโยชน์ มิใช่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ไม่ช่วยให้เกิดความรู้ถูกต้องนำไปสู่จุดหมายคือนิพพานได้

2.4.1 สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรเรียนรู้และเข้าใจ ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเขา ดังพระองค์ทรงมีพระเมตตาหวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย ว่า "อนึ่งตถาคตรู้วาจาที่จริงที่แท้แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และวาจานั้น ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้น ตถาคตรู้วาจาที่จริงที่แท้ และประกอบด้วยประโยชน์แต่วาจานั้น ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่อบใจของคนอื่น ในข้อนั้นตถาคตรู้กาลที่จะกล่าววาจานั้น ตถาคตรู้วาจาที่ไม่จริงไม่แท้ไม่ประกอบด้วยประโยชน์แต่วาจานั้น

---

[17]พระครูสุตภัทรธรรม,พระครูสุธีคัมภีรญาณ, และ พระมหาสำรอง สญฺญโต, “รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ”, *บัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (เดือนกรกฎาคม – กันยายน 2563) : 275.

[18]องฺ.ติก.34/565/551.

เป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้น ตถาคตรู้วาจาที่จริงที่แท้ไม่ประกอบด้วยประโยชน์แต่วาจานั้น เป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนอื่น ตถาคตไม่กล่าววาจานั้นอนึ่ง ตถาคต รู้วาจาที่จริงที่แท้ที่ประกอบด้วยประโยชน์และวาจานั้น เป็นทีรักเป็นที่ชอบใจของคนอื่นในข้อนั้น ตถาคตรู้กาลที่จะกล่าววาจานั้นข้อนั้น เพราะเหตุไรเพราะ ตถาคต มีความเอ็นดูในหมู่สัตว์ทั้งหลาย"

2.4.2 เกี่ยวกับตัวผู้เรียนรู้คำนึงถึงและสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่น คำนึงถึงจริต 6 คือ ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต และวิตกจริต รู้ระดับความสามารถของบุคคล ปรับวิธีสอนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล อาจใช้ต่างวิธีข้อนี้เกี่ยวโยงต่อเนื่องมาจากข้อที่ 1 นอกจากคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ผู้สอนต้องคำนึงถึงความพร้อมความสุกงอม ความแก่รอบแห่งอินทรีย์ หรือญาณ ที่บาลีเรียก ว่า ปริปาก[19] ของผู้เรียน โดยสอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ได้ผลจริงเช่นทรงสอนพระจุฬปันถกะผู้โง่เขลาด้วยการให้นำผ้าขาวไปลูบคลำเป็นต้น การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้รู้สึกว่า ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบเสรี นี้เป็นข้อสำคัญในวิธีการแห่งปัญญาซึ่งต้องการอิสรภาพในทางความคิด และผู้เรียนก็จะรู้สึกว่าตนได้มองเห็นความจริง ด้วยตนเองมีความชัดเจนมั่นใจหลักนี้ เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าใช้เป็นประจำเอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นราย ๆ ไปตามกาละเทศะ และเหตุการณ์เช่น ชาวนาคนหนึ่งตั้งใจไว้แต่กลางคืนว่า จะไปฟังพุทธเทศนาบังเอิญวัวหายไปตามได้แล้วรีบมาแต่กว่าจะได้ช้าก็มาคิดว่าทันฟังท้ายก็ยังดีไปถึงวัด ปรากฏว่า พระพุทธเจ้ายังทรงประทับรออยู่นิ่ง ๆ ไม่เริ่มแสดงยิ่งกว่านั้น ยังให้จัดอาหารให้เขารับประทานจนอิ่มสบายแล้ว จึงทรงเริ่มแสดงธรรมช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยที่มีปัญหา เช่น เรื่องพระจุฬปันถกเป็นต้น

2.4.3 เกี่ยวกับตัวการสอน การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมาก ช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นเครื่องดึงความสนใจ นำเข้าสู่เนื้อหาได้ พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีเริ่มต้นที่น่าสนใจมาก คือพระองค์จะไม่ทรงเริ่มสอนด้วยการเข้าสู่เนื้อหาธรรมก่อน แต่ทรงเริ่มสนทนากับผู้ทรงพบเห็นก่อน เช่นเมื่อทรงสนทนากับควานช้างก็ทรง เริ่มสนทนาด้วยเรื่องวิธีฝึกช้าง พบชาวนาก็เริ่มสนทนาเรื่องการทำนาสร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่งเพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียดไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขา มีความภูมิใจในตัวสอนมุ่งเนื้อหามุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญไม่กระทบตน และผู้อื่นไม่มุ่งยกตนไม่มุ่งเสียดสีใคร ๆ ใช้ภาษาสุภาพนุ่มนวลไม่หยาบคายชวนให้สบายใจสละสลวยเข้าใจง่าย ลีลาการสอนเมื่อมองกว้าง ๆ การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง จะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ โดยมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่า เป็นลีลาในการสอนดังนี้

---

[19]ที.ม.14/330/405.

สันทัสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา

สมาทปนา ชักจูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับ และนำไปปฏิบัติ

สมุตเตชนา เร้าใจให้แกล้วกล้าบังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขันมั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ไม่หวั่นระย่อต่อความเหนื่อยยาก

สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่นร่าเริงเบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปี่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติ

สอนแบบต่าง ๆ

1) แบบสากัจฉา หรือสนทนาวิธีนี้ เป็นวิธีที่ใช้บ่อยไม่น้อย กว่าวิธีใด ๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้า หรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา ยังไม่รู้ไม่เข้าใจหลักธรรมในการสนทนาพระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนา เข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด แม้ในหมู่พระสาวกพระองค์ ก็ทรงใช้วิธีนี้ไม่น้อย และทรงส่งเสริมให้สาวกสนทนาธรรมกันอย่างในมงคลสูตรว่า “กาเลนธมฺมสากจฺฉา เอตมมงคลมุตฺตมำ การสนทนาธรรมตามกาลเป็นมงคลอันอุดม”

2) แบบบรรยาย แบบนี้น่าจะทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวันซึ่งมีประชาชนหรือพระสงฆ์จำนวนมาก และส่วนมากเป็นผู้ที่มีพื้นความรู้ ความเข้าใจกับมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้ว มาฟังเพื่อหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติม และหาความสงบสุขทางจิตใจนับได้ว่าเป็นคนประเภท และระดับใกล้เคียงกันพอจะใช้วิธีบรรยายอันเป็นแบบกว้าง ๆ ได้ลักษณะพิเศษของพุทธวิธีสอนแบบนี้ ที่พบในคัมภีร์บอกว่า ทุกคนที่ฟังพระองค์แสดงธรรมอยู่ในที่ประชุมนั้น แต่ละคนรู้สึกว่าพระพุทธเจ้าตรัสอยู่กับตัวเองโดยเฉพาะ ซึ่งนับว่าเป็นความสามารถอัศจรรย์อีกอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า

3) แบบตอบปัญหา ผู้ที่มาถามปัญหานั้น นอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่าง ๆ แล้วโดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นบ้าง ก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอน ทางฝ่ายพระพุทธศาสนาหรือเทียบคียงกับคำสอน ในลัทธิของตนบ้าง ก็มาถามเพื่อลองภูมิบ้าง ก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จนหรือให้ได้รับความอับอายในการตอบ พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาดูลักษณะของปัญหา และใช้วิธีตอบให้เหมาะสมในสังคีติสูตรท่านแยกประเภทปัญหาไว้ตาม ลักษณะวิธีตอบเป็น 4 อย่างคือเอกังสพยากรณียปัญหา ปัญหาที่พึงตอบตรงไปตรงมาตายตัวพระอรรถกถาจารย์ยกตัวอย่างเช่นถามว่าจักษุเป็นอนิจจังหรือพึงตอบตรงไปได้ทีเดียวว่าถูกแล้ว ความดีมีผลเป็นสุขความชั่วมีผลเป็นทุกข์หรือกุศลเป็นสิ่งควรบำเพ็ญอกุศลเป็นสิ่งควรละ

ปฏิปุจฉาพยากรณียปัญหา[20] ปัญหาที่พึงย้อนถามแล้วจึงแก้ท่าน ยกตัวอย่าง เช่น เขาถามว่าโสตะ ก็เหมือนจักษุหรือพึงย้อนถามก่อนว่าที่ถามนั้น หมายถึงแง่ใดถ้าเขาว่าในแง่เป็นเครื่องมองเห็นพึงตอบว่า ไม่เหมือนถ้าเขาว่าในแง่เป็นอนิจจังจึงควรตอบรับว่า เหมือน

วิภัชชพยากรณียปัญหา[21] ปัญหาที่จะต้องแยกความตอบ เช่นเมื่อเขาถามว่าสิ่งที่เป็นอนิจังได้แก่จักษุใช่ไหม พึงแยกความออกตอบว่า ไม่เฉพาะจักษุเท่านั้นถึงโสตะฆานะ ก็เป็นอนิจจัง

ฐปนียปัญหา[22] ปัญหาที่พึงยับยั้งเสีย ได้แก่ปัญหาที่ถามนอกเรื่องไร้ประโยชน์ อันจักเป็นเหตุให้เขายืดเยื้อสิ้นเปลืองเวลาเปล่าพึงยับยั้งเสียแล้ว ชักนำผู้ถามเข้าสู่แนวเรื่องที่ประสงค์ต่อไป ตัวอย่างเรื่องพระมาลุกกยะมาทูลถามเรื่องโลกเที่ยงหรือไม่ เที่ยงชีพกับสรีระเป็นอันเดียวกันหรือคนละอย่างเป็นต้นทรงเห็นว่า ไม่จำเป็นที่พระมาลุงกยะ จะรู้เรื่องนี้จึงทรงนิ่งเฉยไม่ตอบ แต่ทรงชี้แจงให้พระมา ลุงกยะ เข้าใจว่าปัญหานี้ไม่มีประโยชน์ ไม่เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายเพื่อคลายความกำหนัด เพื่อดับเพื่อสงบระงับเพื่อรู้ ยิ่งเพื่อตรัสรู้และเพื่อนิพพาน

4) แบบวางกฎข้อบังคับเมื่อเกิดเรื่องมีภิกษุกระทำความผิดอย่างใด อย่างหนึ่งขึ้นครั้งแรก พระสงฆ์ หรือประชาชน เล่าลือโพนทะนาติเตียนกันอยู่มีผู้นำความมากราบทูลพระพุทธเจ้าพระองค์ก็จะทรงเรียกประชุมสงฆ์ สอบถามพระภิกษุผู้กระทำความผิด เมื่อเจ้าตัวรับได้ความเป็นสัตย์จริงแล้วก็จะทรงตำหนิ ชี้แจงผลเสียหายที่เกิด แก่ส่วนรวมพรรณนาผลร้ายของความประพฤติไม่ดี และคุณประโยชน์ของความประพฤติที่ดีงาม แล้วทรงแสดงธรรมกถาที่สมควรเหมาะสมกันกับเรื่องนั้น จากนั้นจะตรัสให้สงฆ์ทราบว่า จะทรงบัญญัติสิกขาบท โดยทรงแถลงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติ ให้ทราบแล้ว ทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้น ๆ ไว้ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ในท่านกลางสงฆ์ และโดยความรับทราบร่วมกันของสงฆ์ ในการสอนแบบนี้พึงสังเกตว่า พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทโดยความเห็นชอบของสงฆ์ซึ่งบาลีใช้ คำว่า สงฆสุฏฐตาย แปลว่า เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ท่านอธิบายความหมายว่า ทรงบัญญัติโดยชี้แจงให้เห็นแล้วว่า ถ้าไม่รับจะเกิดผลเสียอย่างไรเมื่อรับจะมีผลดีอย่างไรจนสงฆ์รับคำของพระองค์ว่าดีแล้ว ไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการกลวิธีและอุบายประกอบการสอน

1) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบช่วยให้เข้าใจความได้ง่าย และชัดเจนช่วยให้จำแม่นยำเห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลินทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น เช่น เมื่อจะอธิบายให้เห็นว่าคนมีความปรารถนาดีอยากช่วยทำประโยชน์ แต่หากขาดปัญญาอาจกลับทำลายประโยชน์เสียก็ได้ ก็เล่านิทานชาดกเรื่อง ลิงเฝ้าสวนหรือคนขายเหล้าเป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงใช้อุทาหรณ์และนิทานประกอบการสอน มากมาย

---

[20]ที.ม.13/162/407.

[21]ที.ม.13/162/406.

[22]ที.ปา.16/256-257/192.

เพียงใดจะเห็นได้จากการที่ในคัมภีร์ต่าง ๆ มีอุทาหรณ์และนิทานปรากฏอยู่ทั่วไป เฉพาะคัมภีร์ชาดกอย่างเดียวก็มีนิทานถึง 547 เรื่อง

2) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้ง เข้าใจยากปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้นโดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมา แบบรูปธรรมก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้า เช่นพระพุทธองค์ทรงเตือนภิกษุทั้งหลายว่า ให้ทำตนเช่นผ้ากาสีอย่าทำตนเป็นเช่นผ้าเปลือกไม้ผ้าเปลือกไม้มีลักษณะ 3 อย่าง คือสีไม่สวยสัมผัสหยาบราคาถูก ทำนองเดียวกับภิกษุบางรูปซึ่งเป็นผู้ทุศลมีธรรมเลวให้ทุกข์ให้โทษ แก่ผู้คบหาสมาคมทำปัจจัยที่ทายกถวาย ให้มีค่าน้อยหรือมีอานิสงส์น้อย

3) การใช้อุปกรณ์การสอนในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการศึกษาเป็นระบบขึ้นมาอย่างกว้างขวาง หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็คงต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่

4) การทำเป็นตัวอย่างวิธีสอนที่ดีที่สุด อย่างหนึ่งโดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือการทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดูแต่ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำนั้น เป็นไปในรูปทรงเป็นผู้นำที่ดีการสอน โดยทำเป็นตัวอย่างก็คือพระจริยาวัตรอันดีงาม ที่เป็นอยู่โดยปกตินั่นเอง พระพุทธองค์จึงทรงวางเป็นหลักการไว้ในพระธรรมบทว่า อตฺตานเมว ปฐม ปฏิรูเป นิเวสเย วางตนไว้ในความดีงามก่อน จึงค่อยสอนใคร ๆ ในภายหลังบัณฑิตชนขนขวาย หมายระวังไม่พลาดพลั้งเศร้าหมอง เรื่องของตน อตตานญ เจตถากกริยา ยถญญ มนุสาสติ ถ้าสอนคนอื่นไว้อย่างไรบ้างตนควรริสร้างตัวเหมือนที่เตือนเขา พึงฝึกตนให้ดีหนอทีเราตนนี้เล่าฝึกยากลำบากจริง

5) การเล่นภาษาเล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ การเล่นภาษา และการเล่นคำเป็นเรื่องของความสามารถ ในการใช้ภาษาผสมปฏิภาณ ข้อนี้ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้า ที่มีรอบไปทุกด้าน เมื่อผู้ใดทูลถามมาเป็นคำร้อยกรอง พระองค์ก็ทรงตอบเป็นคำร้อยกรองไปทันที ทำนองกลอนสด บางทีเขาทูลถาม หรือกล่าวข้อความโดยใช้คำที่มีความหมายไปในทางไม่ดีงาม พระองค์ก็ตรัสตอบไปด้วยคำพูดเดียวกันนั้นเอง แต่เป็นการพูดในความหมายที่ต่างออกไปเป็นฝ่ายดีงาม คำสนทนาโต้ตอบแบบนี้มีรสอยู่แต่ในภาษาเดิม แปลออกสู่ภาษาอื่นย่อมเสียรสเสียความหมาย

6) อุบายเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล เป็นอุบายสำคัญในการเผยแพร่พระศาสนาในการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้า เริ่มแต่ระยะแรกประดิษฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทโธบาย อย่างที่เรียกว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่งทรงพิจารณาว่า เมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนา ในถิ่นใดถิ่นหนึ่งควรไปโปรดใครก่อน เมื่อครั้งตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้เสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์

7) การรู้จักจังหวะ และโอกาสผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะ และโอกาสให้เป็นประโยชน์ เมื่อไม่ถึงจังหวะไม่เป็นโอกาส เช่นผู้เรียนยังไม่พร้อม ยังไม่เกิดปริปากะแห่งญาณหรืออินทรีย์ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญ หรือดึงดันทำแต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อถึงจังหวะหรือโอกาส เช่นในระยะแรกประกาศศาสนา ณ วันมาฆบูรณมี ณ เวฬุวัน พระสงฆ์สาวกมาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นั้นเป็นโอกาสเหมาะพระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ สำหรับหลักยึดถือร่วมกัน ของสงฆ์ที่จะแยกย้ายกับไปบำเพ็ญศาสนกิจ

8) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการในการสอนนั้น มุ่งผลสำเร็จในการเรียนเป็นสำคัญ กลวิธีในการสอนก็จะต้องยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ดั่งพุทธพจน์ว่า “เราฝึกผู้ที่ควรฝึกได้ด้วยวิธีแบบสุภาพบ้าง วิธีแบบรุนแรงบ้าง วิธีทั้งแบบสุภาพบ้าง และแบบรุนแรงบ้าง”[23]

การสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ โดยมีคุณลักษณะที่เรียกได้ว่า เป็นลีลาการสอน 4 อย่าง ดังนี้

1) สันทัสสนา สันทัสนา อธิบายให้เห็นชัดเจน แจ่มแจ้ง เหมือนจูงมือไปดูให้เห็นกับตา

2) สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ

3) สมุตเตชนา เร้าใจให้แกล้วกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก

4) สัมปหังสนา ชโลมใจให้แช่มชื่น ร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อและเปลี่ยมด้วยความหวัง เพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติ อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจกล้าหาญ ร่าเริง หรือ ชี้ชัดเจริญธรรม ฝึกคิดเบิกบานจากวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ดังกล่าวสรุป ได้ว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า คือแบบสากัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยาย แบบตอบ ปัญหาแบบวางกฎข้อบังคับ

แนวการสอนพุทธวิธีการสอนธรรมะ ของพระพุทธเจ้า มีวิธีการที่หลากหลาย พระองค์จะทรงพิจารณาจากบุคคล ที่กำลังรับฟัง ถ้าบุคคลมีระดับสติปัญญาน้อย ก็จะทรงสอนธรรมะอีกรูปแบบหนึ่งผูกมีปัญญามาก ก็จะใช้อีกรูปแบบหนึ่ง แต่ถึงจะมีวิธีการสอนที่หลากหลายอย่างไร เมื่อจัดเข้าอยู่ในประเภทแล้ว จากการศึกษาค้นคว้า แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอน มีผูกให้ความคิดเห็นเกี่ยวแนวการสอนพุทธวิธีไว้ 9 วิธีดังนี้

1. การสอนแบบอุปมา อุปไมย วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์หรือสิ่งของเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่ายชัดเจนและสมจริงใช่วิธีการบรรยายอธิบายเนื้อหาที่เป็นนามธรรม หรือเรื่องที่เข้าใจยากเปรียบเทียบ

---

[23]จิรทัศน์ เนธิบุตร, “บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา”, อ้างแล้ว, หน้า 35.

กับสิ่งที่นักเรียนจะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ในการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมยจะต้องเลือกตัวอย่างสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย ที่ชัดเจน และตรงกับเนื้อหา ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเรื่องนั้น ๆ มากที่สุด

2. วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา วิธีการสอนแบบปุจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถามตอบระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถามนักเรียนเป็นผู้ตอบเพราะในการถาม-ตอบนี้ ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ เป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเองคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

3. วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉาการสอนแบบธรรมสากัจฉา หมายถึงวิธีสอนที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรมโดยมีลักษณะการสนทนาดังนี้

1) อภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่นักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้

2) ซักถามกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูผู้สอน โดยนักเรียนเป็นฝ่ายถามหรือเป็นฝ่ายตอบสลับกัน หรือนักเรียนและครูผู้สอนผลัดกัน ถาม-ตอบ จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้

3) ตั้งตัวแทนขึ้นซักถามกันระหว่างนักเรียนสองฝ่ายจนสรุปหลักธรรมได้วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นความรู้ในเนื้อหาพอสมควร และต้องการที่จะหาความกระจ่างในเนื้อหาเพิ่มขึ้นวิธีการนี้ใช้ได้ดีกับนักเรียนจำนวนน้อย และมีความสามารถในการใช้ภาษาการซักถามโดยตอบแสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร

4) วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา หรือขั้นทุกข์ ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณา ดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ด้วยความรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

2. ขั้นต้องสมมติฐาน หรือขั้นสมุทัย

- ครูช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

- ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้นจะต้องกำจัด หรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหาเหล่านั้น

- ครูช่วยนักเรียนคิดว่า ในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

3. ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ

- ขั้นทำให้แจ้งครูต้องสอนให้นักเรียน ได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 ข้อ 3

- เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรค

- จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัดผล บางประการชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนกับผลที่ถูกต้อง ชี้ให้เห็นว่าแก้ ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และได้บรรลุจุดหมายแล้วได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ 2 นั้น จนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาที่กำหนดในขั้นที่ 1 ได้สำเร็จ

- จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนั้น จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริงต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน

5. วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์ ระบบการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีแนวคิดว่าการสืบสวน สอบสวนเป็นกระบวนการหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามในแนวกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลก และทางธรรม โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1) การเห็นปัญหา และการวิเคราะห์ปัญหา

2) การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การทดสอบสมมติฐานด้วยข้อมูล

5) การสรุปผล

6. วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีการสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา 3 ข้อดังนี้

1) ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติ พร้อมที่จะเรียน

2) ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นตอนในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ อกจากความคิดและจิตใจ

3) ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือขั้นนักเรียนใช้สมาธิความมีจิตใจแน่วแน่ ทำความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริงกล่าวโดยสรุป วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ที่มีความรักและศักดิ์ศรีในตน มีวินัย มีจริยธรรม และประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีดังกล่าวนี้ มนุษย์มีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มนุษย์ย่อมพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

5. ทฤษฎีต้นไม้ของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมไว้คือทฤษฎีต้นไม้ ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง ได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง รวมถึงสาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรและนำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่น ดังนี้

1. ส่วนดอกผล แสดงถึงพฤติกรรมการทำความดี ละเว้นความชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2. ส่วนลำต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1). เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ การซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ

2.) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองคือ การรู้จักควบคุมตนเองให้อดทน มีความภูมิใจในการทำความดี

3). ความเชื่ออำนาจในตนคือ เชื่อว่าผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเอง

4.) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดหมายกล้าฝ่าอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ

5). ทัศนคติ คุณธรรมและค่านิยมคือ การมองเห็นและเข้าใจในคุณค่า ประโยชน์และความดีของการปฏิบัติหน้าที่

3. ส่วนของราก แสดงถึงพฤติกรรมการทำงาน ประกอบอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1). สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด มีความรู้ ความคิดที่เหมาะสมกับอายุ

2). ประสบการณ์ทางสังคม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสบการณ์ทางสังคมอย่างเหมาะสมกับอายะ

3). สุขภาพจิต คือ การมีความสุขในการทำงาน มีอารมณ์ที่มั่นคง

แน่วแน่ มีสมาธิการที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัยอันได้แก่ การมีศีลเมื่อทางกายควบคุมสติไดจิตใจก็สงบ ช่วยให้กำลังความคิดคมกลา เกิดปัญญารู้แจ้ง

7. วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ การสอนแบบเบญจขันธ์ ใช่หลักการยึดมั่น ถือมั่นในขันธ์ 5 อันได้แก่ รูป เวทนาสัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี 5 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิดอารมณ์ ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

2) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง 6 ให้ถูกช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริง และใช่คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

3) ชั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช่คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

4) ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นให้นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ

5) ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็นที่ตั้ง

8. วิธีสอนโดยการสรางศรัทธาและโยนิโสมนสิการวิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียน และบทเรียน

- การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม
- บุคลิกภาพของครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน
- การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

2) ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

- ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่องประเด็นสำคัญของบทเรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ
- ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล
- นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช่ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะทางสังคมจัดกิจกรรมที่เราให้เกิดการคิดวิธีต่าง ๆ และยกตัวอย่างวิธีคิด 4 อย่าง คือ

1) คิดสืบค้นถึงต้นเค้า

2) คิดสืบสาวตลอดสาย

3) คิดสืบค้นต้นปลาย

4) คิดโยงสายสัมพันธ์

- ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือก และทางออก ของการแก้ปัญหา

- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

- กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจนผลการเลือกและการตัดสินให้ประจักษ์จริง

3) ขั้นสรุป

- ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติถูกต้อง

- อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย

- สรุปบทเรียน

- วัดและประเมินผล

กล่าวโดยสรุป การสอนโดยการสร้างศรัทธานั้น ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัดสภาพสิ่งแวดล้อม จูงใจ และวิธีการสอนให้นักเรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ และได้ฝึกฝนวิธีการคิดโดยแยบคายนำไปสู่การปฏิบัติ ปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนได้มีโอกาสคิด แสดงออก ปฏิบัติอย่างถูกวิธีจนสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

9. วิธีสอนตามหลักพหูสูตกระบวนการเรียนการสอนตามหลักพหูสูต มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างศรัทธา

- การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม

- บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

- การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

2) การฝึกทักษะภาษาตามหลักพหูสูต

- การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน

- การฝึกปรือ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ

- การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน

3) การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ่ง มีวิธีคิด ดังนี้

- คิดจำแนกแยกแยะ

- คิดเชื่อมโยงสัมพันธ์

- คิดสรุปหลักการ

การสอนตามหลักพหูสูต เน้นการสร้างศรัทธาที่ใฝ่รู้ใฝเรียน เน้นการฝึกหัดฝึกปรือ และฝึกฝน เน้นการฝึกคิดอย่างถูกต้องแยบคาย และเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากแนวการสอนพุทธวิธีดังกล่าว

สรุปความว่า แนวการสอนพุทธวิธี นั้นเป็นการสอนแบบอุปมา อุปไมยเพื่อความเข้าใจที่ง่ายและ วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนาวิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา เป็นวิธีอริยสัจสี่วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนตามแนวพุทธศาสตรวิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ วิธีสอนตามหลักพหูสูตการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาความสำคัญของการเรียนรู้พระพุทธศาสนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ต้องใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบประกอบกัน เช่น การตั้งปัญหาการศึกษาค้นคว้ารายงาน การอภิปรายการโต้วาทีการสัมภาษณ์ การสังเกตการเล่าประสบการณ์ การเขียนแสดงความคิด การแสดงละครบทบาทสมมุติสถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่างการเรียนจากข่าวเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการใช้สื่อประกอบ เช่น เล่านิทาน เพลงเกมประกอบการบรรยายและการอธิบายอีกทั้ง เสนอแนวทางเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดผลดีดังนี้

1) ควรเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเรื่องที่สอน ไม่ควรใช้วิธีบรรยายในทุกเรื่องบางครั้งควรใช้วิธีการอธิบายเหตุผล ใช้ตรรกะ ใช้การสร้างจุดสะเทือนใจ ใช่การอนุมาน และการอุปมาอุปไมย

2) ควรมีนิทาน ข่าว หรือเรื่องตัวอย่างประกอบ เพื่อให้เห็นสิ่งที่ต้องการสอนได้อย่างชัดเจน

3) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ และอยากทำตามที่ครูสอนหากจะมีแบบอย่างอื่น ๆ ให้เด็กยึดถือแบบอย่างนั้นต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ

4) ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ให้มีประสบการณ์ในการคิดและแก้ปัญหา

5) ใช่สื่อการเรียนการสอน

6) เน้นการสอนและฝึกฝนอบรมเป็นรายบุคคลต้องดูความแตกต่างของนักเรียนในเรื่องความพร้อม และสติปัญญา

หลักการและจุดประสงค์ในการสอนเนื่องจากพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักของสังคมไทย เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ของมรดกของชาติเป็นแหล่งอารยธรรมของมนุษย์และเป็นหลักในการพัฒนาชีวิตและสังคม หลักสูตรพระพุทธศาสนาจึงมีหลักการดังนี้

1) นักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับเรียนพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้าและสงบสุข

2) การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาจะต้องให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ สาระความรู้ (ปริยัติ) การฝึกอบรมกาย วาจา ใจ (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง (ปฏิเวธ)

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะตองคำนึงถึงวัยของผู้เรียนความเหมาะสมของเวลาเรียน การลำดับความยากง่าย การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและป้องกันการเข้าใจผิดต่อหลักของพระพุทธศาสนา

4) การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งบูรณาการทั้ง 4 ด้าน คือให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สนองความต้องการและ ปัญหาของบุคคลและสังคม มีระบบการฝึกอบรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาและสอดคล้องกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย

วิธีสอนวิชาพระพุทธศาสนา วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่ผู้เรียนคิดว่า เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เยาวชนส่วนใหญ่จึงไม่ชอบและเบื่อหน่าย การจะสอนให้ได้ผลดี ผู้เรียนสนใจเรียน และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทั้งในด้านความพึงพอใจของนักเรียนทางการเรียน และความมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) มีความเห็นว่า การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธี บทบาทของครูสำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการ ถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ให้ทำเอง บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำ ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชชา และจรณะ วิชชาคือความรู้ดี จรณะคือความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูคือ แนะให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ตุเมฺหหิ กิจฺจ อาตปฺปี อกฺขาตาโร ตถาคตา”[24] การลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระตถาคตเป็นผู้บอกวิธีการความศรัทธาเป็นรุ่งอรุณแห่งการศึกษา เมื่อจิตอ่อนโยนมีศรัทธาพร้อมที่จะพัฒนาไปตามลำดับ 6 ชั้น ดังนี้

1) มีศรัทธาเข้าไปหาครู

2) ศึกษาคำสอนของท่าน

3) จดจำเรื่องที่ศึกษา

4) พิจารณาความหมายของคำที่จดจำมานั้น

5) เกิดความเข้าใจเพราะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ

6) เกิดฉันทะ คือ ความพอใจ การศึกษาต้องสร้างฉันทะนี้ให้ได้[25]

สรุปในพระพุทธศาสนา มีวิธีการสอนและการเรียนรู้ประกอบด้วยการโต้วาที การอภิปราย การบรรยาย การฟัง การถาม-ตอบ การตรึกตรอง และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน เน้นการคิดใคร่ครวญและศึกษาด้วยตนเอง โรงเรียนวัดและวัดหลายแห่งใช้วิธีการตรรกะแบบอุปนัยหรือเฮตูวิดยาในการฝึกทักษะทางปัญญาของลูกศิษย์ คำสอนของพระพุทธศาสนาสรุปไว้ในอริยสัจสี่และสาขาใหญ่สองสาขา คือ มหายานและเถรวาท

---

[24]ขุ.ธ.43/30/99.

[25]จิรทัศน์ เนธิบุตร, “บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา”, อ้างแล้ว, หน้า 36-45.

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่เป็นการเริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบโดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุวางแผนการปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา โดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการใช้หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา สามารถเชื่อมโยงความรู้เป็นลำดับขั้นตอนอีกทั้งยังสามารถสอดแทรกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้ด้วย[26]

2.5.1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน

การศึกษา หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสังคม วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาคือการพัฒนามนุษย์แบบบูรณาการ ให้มีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม กำลังความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ เหมือนกับการจัดการศึกษา นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษาและการจัดการศึกษา ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การถ่ายทอดเนื้อหาวิชา และ เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งคือ เป็นวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้คือ “การจัดการเรียนรู้”

การจัดการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงคนให้เหมาะสมกับโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป หรือการนำความสามารถในตัวบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์

การจัดการศึกษาที่เป็นทางการ อยู่ในระบบ มักจัดขึ้นในโรงเรียน เป็นหน่วยงานเฉพาะด้านที่ตั้งขึ้นทำหน้าที่ ปลูกฝังทักษะ ความรู้ และค่านิยมแก่ผู้เรียน แต่โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็ไม่ใช่เป็นช่องทางเดียวในโลกที่จะพัฒนาการด้านสื่อและเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาสามารถทำได้อย่างหลากหลายเพื่อสอดรับกับความต้องการกลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละกลุ่ม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาในครัวเรือน การจัดการศึกษาโดยชุมชน การศึกษาทางไกล ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สถานการณ์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

---

[26]พระมหาอนุพันธ์ พรมชาลีและวิทยา ทองดี, “หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4”, *อุบลปริทรรศน์*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม2565) : หน้า 317.

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

สรุป การศึกษาหมายถึงกระบวนการพัฒนาวุฒิภาวะทางด้านความคิด อารมณ์ สติ ปัญญา คุณธรรมจริยธรรมให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นสุข[27]

2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสอน

แนวคิดทางการสอน คือ ความคิดเกี่ยวกับการสอนที่พรรณา/อธิบาย/ทำนาย ปรากฏการณ์ต่างๆทางการสอนที่นักคิด นักจิตวิทยา หรือ นักการศึกษา ได้นำเสนอ และได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งที่ว่าเป็นแนวคิดที่น่าเชื่อถือด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง แนวคิดการสอน หมายถึง แผนการทำงานเกี่ยวกับการสอนที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยวางแผนการจัดองค์ประกอบและงานเกี่ยวกับการสอน อย่างมีจุดหมายที่เฉพาะเจาะจงที่จะให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.5.2.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ Model หมายถึง ชุดของความสัมพันธ์จะเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นความหมายเกี่ยวพันของลักษณะทีแท้จริงของสิ่งที่เราเกี่ยวข้องคำว่า รูปแบบ โดยมโนทัศน์ของคำจะมีความหมายอย่างน้อย 3 อย่าง

(1) ในทางสถาปัตย์หรือทางศิลปะ หมายถึง หุ่นจำลอง

(2) ในทางคณิตศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สมการ

(3) ในทางศึกษาศาสตร์ หมายถึง ความสัมพันธ์ของตัวแปร กรอบของความคิด หรือการแทนความคิดออกเป็นรูปธรรม

รูปแบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักทฤษฎีมองเห็นเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์ตลอดจนการควบคุม อ้างอิง หรือแปลความหมาย การสร้างรูปแบบจึงเป็นที่นิยมของนักทฤษฎีโดยทั่วไป รูปแบบเป็นการแสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเท่านั้น ไม่ใช่ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์จริง ตัวอย่าง เช่น เราเขียนแผนผังบริเวณโรงเรียนแผนผังนั้น จึงเป็นเพียงข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ของอาคารต่าง ๆ ไม่ใช่บริเวณโรงเรียนจริง ๆ สรุปได้ว่า รูปแบบแผนภูมิ หรือ แผนผัง ช่วยให้มองเห็นทฤษฎีได้ง่ายขึ้น แต่ไม่ใช่ตัวทฤษฎีโดยตรง

2.5.2.2 ความหมายของรูปแบบการสอน

ในทางศึกษาศาสตร์ มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน Instructional

---

[27]ธวัชชัย กาวิจา, "การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครู โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน", วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2561, หน้า 22.

Model หรือ Teaching-Learning Model คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

(1) รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดหมายที่แตกต่างกัน

(2) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือ เพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชา รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้น ๆ กำหนด

(3) รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกัน ภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน องค์ประกอบทั้งหลายได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และทักษะที่ต้องการสอน ยุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน กระบวนการสอน **ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการวัดและประเมินผล**

คำว่ารูปแบบการเรียนการสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

(1) รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ โดยผ่านขั้นตอนตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) รูปแบบการเรียนการสอน เป็นโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่านักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้คำว่า รูปแบบการสอนมากกว่ารูปแบบการเรียนการสอนและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2.5.3 ลักษณะของรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนมีผู้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

(1) รูปแบบการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน แม้รูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีองค์ประกอบสำคัญคล้ายคลึงกันแต่บางรูปแบบอาจมีองค์ประกอบบางส่วนแตกต่างกันบ้าง

(2) รูปแบบการสอนการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญา ควรจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา สิ่งแวดล้อมทางปัญญามีหลายลักษณะ เช่น ข้อมูล สิ่งของ รวมทั้งเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ รูปแบบการสอนที่มุ่งมั่นพัฒนาสติปัญญา จึงควรประกอบด้วยขั้นตอนการสอนที่ฝึกการกระทำหรือฝึกการ

คิดในลักษณะต่าง ๆ โดยมีการจัดข้อมูลหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นระบบแบบแผน

ความสำคัญของการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา

สติปัญญาของมนุษย์เป็นความสามารถด้านการคิดในลักษณะต่าง ๆ สติปัญญาของมนุษย์ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น ในการจำแนกสัตว์ออกเป็นสปีชีส์ต่าง ๆ นั้น ลักษณะสำคัญทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์สปีชีส์อื่น ๆ คือ มนุษย์มีสัดส่วนของน้ำหนักสมองต่อน้ำหนักตัวสูงกว่าสัตว์สปีชีส์อื่น ๆ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใช้เองได้ กระบวนการทางสมองที่สัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใช้เองได้ คือ การคิด จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาสติปัญญาของคน คือ การพัฒนาความสามารถในการคิดนั่นเอง จากทฤษฎีเกี่ยวกับสติปัญญา สติปัญญาที่นักการศึกษาต่าง ๆ เสนอไว้เป็นที่ยอมรับว่าในสภาพปกติคนเราพัฒนาสติปัญญาได้โดยสามารถคิดในลักษณะต่าง ๆ ความสามารถในการคิดของคนเราสามารถพัฒนาขึ้นได้อย่างเป็นลำดับการพัฒนาสติปัญญา หรือ พัฒนาความสามารถในการคิด นอกจากเกิดจากการที่คนมีสมองแล้วยังเกิดจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย

การสอนเป็นการจัดการสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง การสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญาหรือพัฒนาความสามารถในการคิด จึงเป็นการจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการคิดลักษณะต่าง ๆ ได้ แม้คนปกติทุกคนจะมีความสามารถในการคิดได้มาตั้งแต่เกิด แต่เด็กไม่ได้มี “ทักษะกระบวนการทางปัญญา” หรือ “ทักษะการคิด” มาตั้งแต่เกิดได้[28]

หลักการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

มีรูปแบบการสอนที่หลากหลายในการพัฒนาการสอนคิดให้กับผู้เรียน เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนโดยใช้รูปแบบ Synnectics Model การสอนโดยใช้รูปแบบ Inquiry การสอนโดยใช้รูปแบบวิทยาศาสตร์ ในการสอนคิดใคร่นำเสนอรูปแบบที่นิยมใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แขมมณี ได้นำเสนอในเอกสารวิชาการต่าง ๆ มากกมาย ซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การสอนตามรูปแบบ CIPPA

C (Construction) คือ ครูจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง

I (Interaction) คือ ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

---

[28]ธวัชชัย กาวิจา, “การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, อ้างแล้ว, หน้า 19-21.

P (Physical Participation) คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย

P (Process Learning) คือ จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวน การคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานให้สำเร็จ

A (Application) คือ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการสอนตาม CIPPA model

1. ขั้นการทบทวนความรู้เดิม เป็นการสนทนาซักถามถึงกิจกรรมที่เคยเรียนรู้ หรือพื้นความรู้ของนักเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน

2. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง ให้นักเรียนได้รู้จักแหล่งที่จะค้นหาความรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด สื่อเอกสาร มุมประสบการณ์ต่าง ๆ หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญา สถานที่สำคัญในชุมชน เป็นต้น

3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทำความเข้าใจแล้วใช้กระบวนการคิดในการประมวลข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่กับข้อมูลเดิมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งใหม่

4. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้แล้ว นำองค์ความรู้นั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดของตน

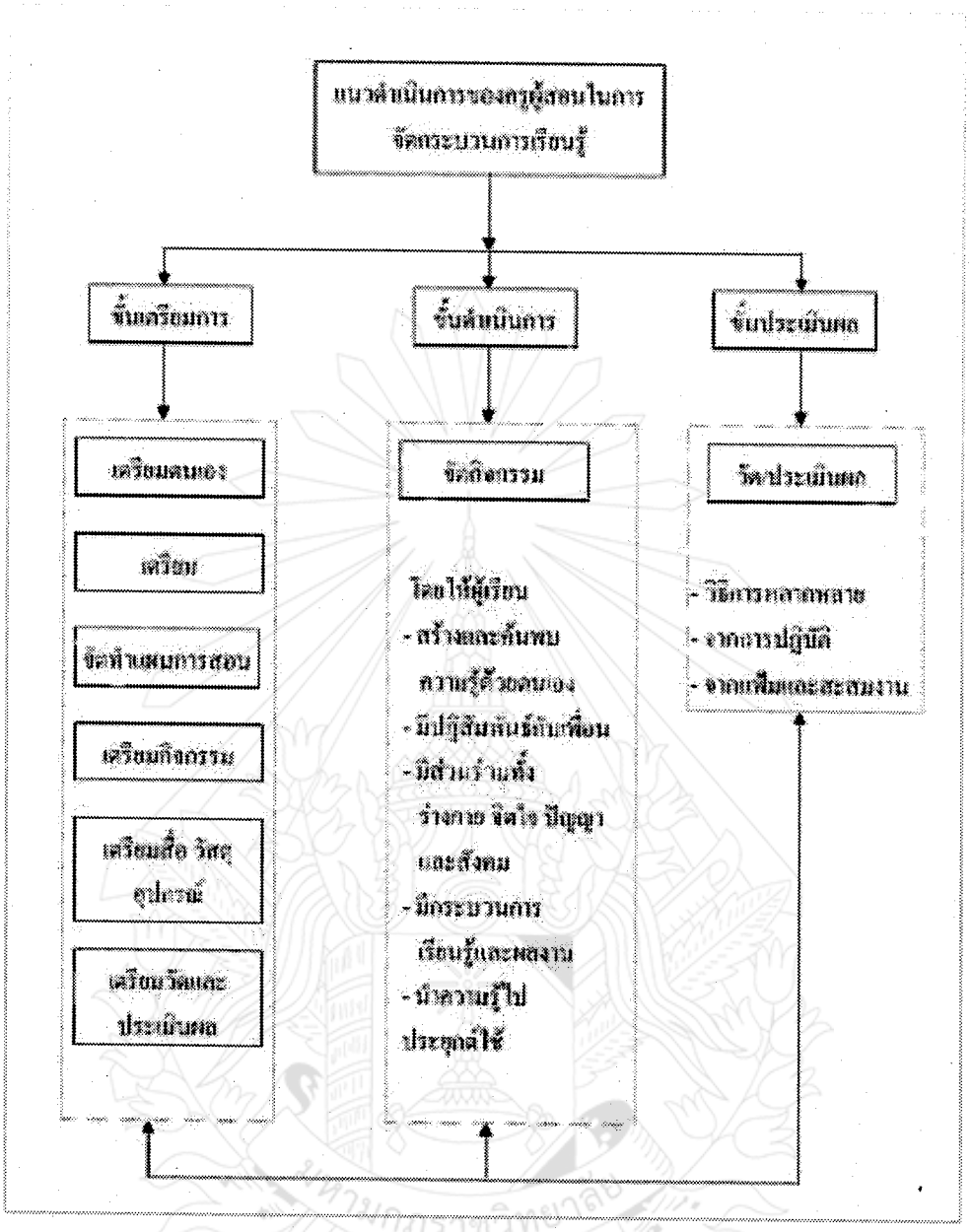
5. ขั้นการสรุปและการจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนได้ง่าย เป็นกิจกรรมสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้

6. ขั้นการแสดงผลงาน เป็นกิจกรรมเสนอสิ่งที่เรียนรู้ในรูปของการจัดกิจกรรม

7. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ต้องการคำตอบต่อไป[29]

---

[29]แนวคิดทางการสอน วันที่ค้นข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2560. เข้าถึงได้จาก www.google.com/site/tornsasitorn/nae/naewkhid-thangkar-sx/

แผนภูมิที่ 2.1 แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู

สรุปได้ว่า อริยสัจสี่เป็นคำสอนหลักของพระพุทธศาสนาและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากพุทธศาสนาทุกแห่ง ความจริงประการแรกคือเรื่องทุกข์ ความจริงประการที่สองอธิบายถึงสาเหตุของปัญหา ซึ่งก็คือการยึดมั่นถือมั่นในภพภูมิ ความจริงข้อที่สาม ความหวังในการรักษา คือ ความดับตัณหาและการดับทุกข์ ความจริงข้อที่สี่ อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางแห่งความดับทุกข์และเป็นหนทางแห่งการปฏิบัติที่นำไปสู่การดับทุกข์ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ 8 คือ สัมมาทิฐิ สัมมาวายามะ สัมมาวาจา สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ

2.6 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.6.1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พื้นที่ตั้งโรงเรียนมี 2 พื้นที่ พื้นที่ที่ 1 ตั้งอยู่เลขที่ 6 ถนนสฤษดิเดช ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี รหัสไปรษณีย์ 22000 โทรศัพท์และโทรสาร 0-3931-1119 พื้นที่ที่ 2 ตั้งอยู่เลขที่ 1212/101 ถนนท่าแฉลบ ตำบลตลาด อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โทรศัพท์และโทรสาร - 3932 2475 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 e-mail : abcso212@hotmail.com

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ในปีการศึกษา 2565 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 64 ห้องเรียน จำนวนข้าราชการครู 188 คน จำนวนนักเรียน 2,023 คน

พื้นที่ที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีพื้นที่แห่งที่ 1 (ถนนสฤษดิเดช) พื้นที่ 4 ไร่ 2 งานจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลปีที่ 1-3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (English Program)

- ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 5 ห้องเรียน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 5 ห้องเรียน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 5 ห้องเรียน รวม 15 ห้องเรียน นักเรียน 401 คน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) จำนวน 9 ห้องเรียน นักเรียน 169 คน ห้องเรียนปกติ จำนวน 6 ห้องเรียน นักเรียน 232 คน

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) จำนวน 12 ห้องเรียน นักเรียน 342 คน

รวมจำนวนห้องเรียน 27 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 743 คน

พื้นที่ที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีแห่งที่ 2 (ถนนท่าแฉลบ) มีพื้นที่ 4. ไร่ จัดการเรียนการสอน

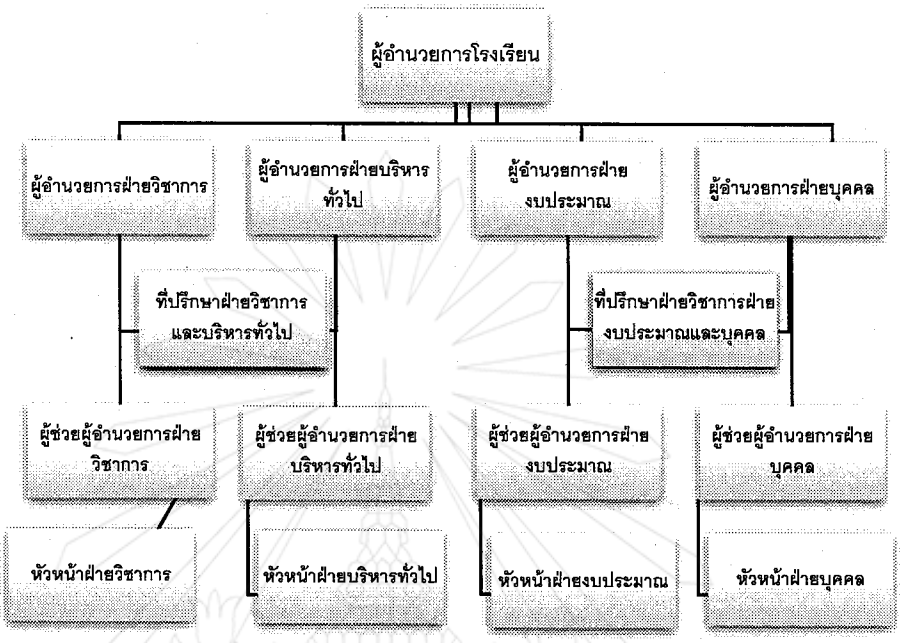
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 (ห้องเรียนปกติ ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ " โดยมีชั้นประถมศึกษาปีที่1 - 5 จำนวนชั้นละ 4 ห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ห้องเรียน รวม 25 ห้องเรียนนักเรียน 857 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำนวนชั้นละ 4 ห้องเรียน รวม 16 ห้องเรียน นักเรียน 423 คน รวมจำนวนห้องเรียน 41 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 1,280 คน

เขตพื้นที่บริการ ได้แก่ ตำบลวัดใหม่และตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี[30]

---

[30]นายสงวน กำเลิศทอง, "แผนพัฒนาการศึกษาโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พ.ศ. 2563 – 2565", สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2565 จากhttps://drive.google.com/file/d/1nfS _OwSxnObQzhU_f_ zVpWs9C6ccvw /view.

2.6.2 โครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียน

แผนภูมิที่ 2.2 โครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียน

2.6.3 ขั้นตอนการดำเนินงานการบริหารโรงเรียน

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี เชื่อมโยงแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะแผนปฏิบัติการ 4 ปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา
2. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
3. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประจำปี 2562

2.6.4 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2561 - 2564) จากการประเมินสถานภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และการวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปพระราชปณิธานด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 -2579) นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2561 - 25'65) ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จึงได้กำหนดสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2561 - 2564) ดั่งนี้

2.6.4.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทยโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2.6.4.2 พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาค และมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์

3. พัฒนาประสิทธิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่นั้นการมีส่วนร่วม ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาและบูรณาการการจัดการศึกษา

2.6.4.3 เป้าประสงค์ (Goal)

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเสมอภาคและมีคุณภาพ

2. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและมีคุณภาพ

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถณะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และสถานศึกษาในสังกัด มีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศาสตร์พระราชาตามมาตรฐานสากล

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เน้นการทำงานแบบบูรณาการมีเครือข่ายการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2.6.4.4 ค่านิยม (Core Values)

โปร่งใส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มุ่งสู่คุณภาพ ขยายฐานความรู้ สู่ความเป็นเลิศ

CHAN 1

C : Check	โปร่งใส
H : Hand	แลกเปลี่ยนเรียนรู้
A : Act	มุ่งสู่คุณภาพ
N : Network	ขยายฐานความรู้
1 : Excellent	สู่ความเป็นเลิศ

2.6.4.5 อัตลักษณ์ (Identity)

บุคลากรเขตพื้นที่ มีจิตบริการ ปฏิบัติงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

2.6.4.6 กลยุทธ์ (Strategic)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมกาจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	
ปรัชญา	ปญฺญา นรานำ รตนำ “ปัญญา เป็นรัตนะของเหล่านรชน”
วิสัยทัศน์	โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี มุ่งจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการบูรณาการความเป็นสากลกับความเป็นไทย
พันธกิจ	1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานสากล 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึง ประสงค์และค่านิยมที่ดีงาม 3. พัฒนาสมรรถนะครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานตำแหน่ง 4. พัฒนาระบบบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ
เป้าประสงค์	1. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานสากล 2. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมที่ดีงาม ตามช่วงวัย 3. ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีจรรยาบรรณ ได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพ 4. โรงเรียนมีการบริหารจัดการ โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพ
ยุทธศาสตร์หรือ กลยุทธ์	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียม การเข้าถึง บริการทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา
เอกลักษณ์	ความรู้คู่คุณธรรม
อัตลักษณ์	ยิ้มใส ไหว้สวย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และ วรรณพล พิมพะสาล ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยได้พบว่า 1) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน สังคมไทยและในต่างประเทศ มีวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่จำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ การปลูกฝังในหลักสูตรการศึกษาและการปลูกฝังโดยสถาบันครอบครัว 2) แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับสังคมไทยมีแนวทางที่สามารถนำมา ปรับใช้ 3 แนวทาง คือ การปลูกฝังในหลักสูตรสถาบันการศึกษา การปลูกฝังใน สถาบันทางสังคม และการใช้หลักศาสนาในการช่วยขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม 3) รูปแบบสำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย ได้แก่ การปฏิรูปหลักสูตร การศึกษา การร่วมมือกันโดยการปลูกฝังในสถาบันครอบครัว การส่งเสริมด้านการปฏิบัติและการเป็นแบบอย่างที่ดี และการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชน ในการกำหนดแนวในการศึกษา[31]

ภัทร์ หาสาสน์ศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคาแหง พบว่า 1) พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ด้านจริยธรรมที่มีต่อศิษย์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองด้านจริยธรรมที่มีต่ออาชีพและด้านจริยธรรมที่มีต่อสังคมอยู่ในระดับมาก 2) พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านจริยธรรม ที่มีต่อศิษย์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองด้านจริยธรรมที่มีต่ออาชีพและด้านจริยธรรมที่มีต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .053 พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านจริยธรรมที่มีต่อศิษย์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองด้านจริยธรรมที่มีต่ออาชีพและด้านจริยธรรมที่มีต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านจริยธรรมที่มีต่อศิษย์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีต่อตนเองด้านจริยธรรมที่มีต่ออาชีพและด้านจริยธรรมที่มีต่อสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05[32]

พัฒนา หนองทุ่ม ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย พบว่า1. ระดับบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรม

---

[31]พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาล, “แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย”, อ้างแล้ว, หน้า 63.

[32]ภัทร์ หาสาสน์ศรี, “การศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคาแหง”, *วิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),* ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม –ธันวาคม 2563) : 30.

จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านอบรมสั่งสอน ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรมดาลำดับ 2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกันและมีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน[33]

พระไพโรจน์ สุจิตฺโต ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน สืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในด้านกายวาจาการกำหนดนโยบายด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลากร และด้านการประเมินผล ทำให้เยาวชนของชาติมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิด เช่น การหนีเรียน การเที่ยวกลางคืนในสถานบันเทิง การเล่นการพนัน ชู้สาว การติดยาเสพติด และปัญหาอื่น ๆ นั้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาครอบครัวแตกแยก นักเรียนขาด ความอบอุ่น ขาดความเอาใจใส่ดูแลอย่างจริงจังจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน[34]

พระสมคิด จินฺตสโม ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของพระสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในปัจจุบัน ทุกฝ่ายมุ่งไปที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่ได้รับหน้าที่และเป็นความหวังในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน ได้แก่ บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะอยางยิ่งพระสงฆ์ซึ่งเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้รวมกับสถาบันการศึกษา ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพที่จะสามารถส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ให้สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคม และประเทศชาติได้ในอนาคตได้[35]

---

[33]พัฒนา หนองทุ่ม, "บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย", วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2559, หน้า ข.

[34]พระไพโรจน์ สุจิตฺโต, "การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์ อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 66.

[35]พระสมคิด จินฺตสโม, "บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของพระสงฆ์อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี". พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารจัดการคณะสงฆ์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2562, หน้า 94.

พระมะลิ ชิตธมฺโม ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 6 พบว่าได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนตน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 6 สรุปได้ว่า แนวคิดทางการส่งเสริมศีลธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาผู้มีบทบาทในการ ส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูผู้สอน ให้นักเรียนมีค่านิยมทางศีลธรรม และคุณธรรมที่สังคม ยอมรับเป็นปทัสถานในการวัดบุคคลที่กระทาก็เกิดความพอใจในการกระทำของตนเอง ซึ่งแสดงออกถึงคุณงามความดี เพื่อบรรลุสภาพชีวิตอังทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ และเพื่อความสงบสุขของสังคมจริยธรรมหรือคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้องอันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคมและจริยธรรมจะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมลงในใจก่อน การปลูกฝังคุณธรรมจำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนาอัน ได้แก่ หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อดัด หรือ ฝึกหัดกายวาจา ให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติกล่าวคือ จะพูดหรือทำสิ่งใด ให้เป็นไปตามปกติ อย่าให้ผิดปกติ (ผิดศีล) เช่น พูดไม่ถูกต้อง ให้เป็นธรรม กระทำให้ถูกต้อง เมื่อพูดหรือกระทำถูกต้องเป็นธรรม ย่อมมีความสุขความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนอันเป็นผลการมีความสุขความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนดังกล่าว จึงเป็นผลแห่งการมีศีลหรือเป็นผลแห่งการมี คุณธรรมในจิตใจ เมื่อมีคุณธรรมในจิตใจแล้วก็เป็นเหตุให้ประพฤติจริยธรรมได้ถูกต้อง ดังนั้น คุณธรรมและศีลจึงเป็นโครงสร้างของจริยธรรม[36]

วราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตรบรรเทา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนคลองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาผลการศึกษา พบว่า 1. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน รองลงไป คือ ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ 2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียน พบว่า นักเรียนโรงเรียนคลองใหม่ที่มีเพศและระดับชั้นเรียนต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน[37]

พระทวี จิตวฑฺฒโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม

---

[36]พระมะลิ ชิตธมฺโม, “แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 6”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2561, หน้า 40.

[37]วราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตรบรรเทา, “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนคลองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” อ้างแล้ว, หน้า 130.

อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านความมีคุณธรรม ด้านจิตอาสา ด้านความพอเพียง และด้านความมีวินัย 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความมีคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ควรใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีความพอประมาณ มีวินัยในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยศีลธรรมเป็นเครื่องนำทาง ควรมีจิตใจโอบอ้อมอารีมีจิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ[38]

พระนิคม กตปญฺโญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการส่งเสริมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การส่งเสริมหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ปัจจุบันทุกฝ่ายมุ่งไปที่เยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้ที่ได้รับหน้าที่ และเป็นความหวังในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน ได้แก่ บุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ซึ่งเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ร่วมกับสถาบันการศึกษา ดังนั้นพระสงฆ์จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพที่จะสามารถส่งเสริม ปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนหรือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเติบโตเป็น บุคลากรที่มีคุณภาพของสังคม และประเทศชาติได้ในอนาคต[39]

นงค์นาถ ห่านวิไล ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมสื่อมวลชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า สภาพปัญหาจริยธรรมสื่อมวลชนไทย จำแนกได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาจริยธรรมของทุนธุรกิจสื่อมวลชน 2) สภาพปัญหาจริยธรรมด้านการนำเสนอเนื้อหาข่าว 3) สภาพปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในกรอบจริยธรรมและจิตสำนึกความเป็นวิชาชีพสื่อมวลชน 4) สภาพปัญหาด้านการกำกับดูแลจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน โดยในส่วนของปัญหาจริยธรรมด้านการนำเสนอเนื้อหาข่าว อย่างไรก็ตาม นักวิชาการอิสระด้านสื่อสารมวลชน กล่าวสอดคล้องกันว่ายุคนี้นักลงทุน มองสื่อเป็นจิกซอว์ต่อยอดธุรกิจ คือเครื่องมือต่อยอดอำนาจ เมื่อนักธุรกิจเข้ามาลงทุน ต้องมองกำไรสูงสุด การมองสื่อเป็นหมาเฝ้าบ้าน เป็นพิราบสื่อสาร จึงไม่ใช่ต่อไป

---

[38]พระทวี จิตวฑฺฒโน, “การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2561, หน้า ง.

[39]พระนิคม กตปญฺโญ, “การส่งเสริมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของคณะสงฆ์ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2561, หน้า 60.

แล้ว เสรีภาพสื่อคือเสรีภาพประชาชน คำนี้ห่างไกลมากกว่า 10 ปีสื่อมวลชนทุกวันนี้ผลิตข่าวสารแบบยินยอมจึงไม่ใช่ Content แต่เป็น Consent เป็นข้อมูลข่าวสาร “แบบยินยอม มีมากมายในสื่อ[40]

พฤฒภควัต เพ็งตะโก ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจของวัยรุ่นในสังคมไทย พบว่า มีความสำคัญอย่างยิ่ง หลักไตรสิกขาใช้กับกิจกรรมนันทนาการ ดังนี้ 1) ศีล ช่วยควบคุมตนเองให้มีวินัย 2) สมาธิ การมีสติ มีสติในการรู้ดีรู้ชั่วรู้ถูกและรู้ผิด จิตใจมั่นคงแน่วแน่ในขณะกำลังทำกิจกรรม 3) ปัญญา คือ รู้จักเลือกกิจกรรมหรือกีฬาให้เหมาะกับตนเอง รู้ว่าอะไรควรคิดและควรทำไม่เดินหลงไปในทางที่[41]

บูรเอ็ฮซาน บอตอ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อของครู ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 พบว่าความต้องการจำ เป็นมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา รองลงมาได้แก่ ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา และด้านการวัดผลประเมินผล ตามลำดับ และเพื่อตอบสนองจุดเน้นด้านผู้เรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดครอบคลุมจังหวัดตรังและกระบี่จำนวน 44 โรง ที่นอกจากการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้และทักษะอย่างเต็มศักยภาพแล้ว อีกหนึ่งจุดเน้นสำคัญ คือส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อของครูเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 เพื่อต้องการทราบถึงสภาพ และปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนของครู ตลอดจนพัฒนาสื่อการสอนของโรงเรียน ให้มีความถูกต้อง เหมาะสม ทันสมัย และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น[42]

พระอนุสรณ์ จนฺทสาโรและคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา พบว่า ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ คือ เป็นยุทธศาสตร์

---

[40]นงค์นาถ ห่านวิไล, “แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมสื่อมวลชนไทยเชิงพุทธบูรณาการ”, *ร่มพฤกษ์มหาวิทยาลัยเกริก,* ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2561) : 142.

[41]พฤฒภควัต เพ็งตะโก, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจของวัยรุ่นในสังคมไทย”, *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561) : หน้า 186.

[42]บูรเอ็ฮซาน บอตอ,ศศิพิชญ์ นิลไพรัช และโอภาส เกาไศยาภรณ์, “การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อของครู ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13”, *การศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2564) : หน้า 160.

ของการศึกษา ตามหลักไตรสิกขา เป็นการจัดรูปแบบ กระบวนการ วิธี เทคนิค หรือกลไก และมีการให้คำนิยามหรือความหมายอย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ ต้องการพัฒนา มนุษย์ให้ถึงความสำเร็จในการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้ อาจเป็นการเรียนรู้โดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม จะอาศัยปัจจัยอยู่สองประการ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ตามแนวคิดของ Rebecca ได้แบ่งยุทธวิธีการเรียนรู้เป็น 2 วิธี คือ ยุทธวิธีโดยตรง และยุทธวิธีโดยอ้อม มีองค์ประกอบของยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการเรียนรู้ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) คือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ คือ การได้รับฟังจากบุคคลอื่นและใช้ปัญญาในการพินิจพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ[43]

เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์, โสภณ เพ็ชรพวง และมัทนียา พงศ์สุวรรณได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาปัญหาในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ด้านกระบวนการจัดทำโครงงาน คุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการพัฒนาครูในการ ใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ของโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว ได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สังเกตพฤติกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในชั้นเรียน ผลการประเมินโครงงานส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสังเกตพฤติกรรมการอบรม เชิงปฏิบัติการของครูโรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมโครงงาน ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการประเมินการพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ปฏิบัติการสูงขึ้น ครู มีทักษะ ในการใช้ ความพึงพอใจในการพัฒนาครูในการ กิจกรรม ใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด[44]

---

[43]พระอนุสรณ์ กิตติวณฺโณและคณะ, "ยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา",*วารสารธรรมวิชญ์ (การประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ)* 2.2. 2562, หน้า 374.

[44]เกรียงศักดิ์ อุไรโรจน์, โสภณ เพ็ชรพวง และมัทนียา พงศ์สุวรรณ, "การพัฒนาครูในการใช้กิจกรรมโครงงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดหาดถั่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่", *คลังเอกสารงานวิจัย*, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี), 2565, หน้า 1-2.

สรุป การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ถือว่าแก้ปัญหาสังคมได้คือการปลูกฝังไว้ใต้จิตสำนึกให้มีกรอบในการปฏิบัติตนที่ดี ตระหนักรู้ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมโดยจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผ่านการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน การศึกษาตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งหากมีการประพฤติปฏิบัติเช่นนี้ได้ ถือว่าเป็นแนวทางที่ดีที่จะช่วยให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสงบสุขและมีความเจริญทั้งด้านจิตใจของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

2.8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการรวบรวมแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ของบุคคลต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์และสรุปกรอบแนวคิดพร้อมทั้งตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการอบรมสั่งสอน 2) ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม 3) ด้านการจัดกิจกรรมตามแนวคิด ทฤษฎี หรือผลการวิจัย และสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยใช้กรอบแนวคิดของพัฒนา หนองทุ่ม เรื่องบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ ในกรอบนี้

แผนภูมิที่ 2.3 สรุปกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี และเปรียบเทียบบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

31.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 188 คน (ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565)

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ปีการศึกษา 2565 มีครูผู้สอนซึ่งเป็นประชากรทั้งสิ้น จำนวน 188 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 125 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ครูผู้สอน	188	125
รวม	188	125

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักวิธีการของลิเคิร์ต (R.A. Likert) โดยการแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าระดับ ดังนี้

5 หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.1.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสร้างตามกรอบที่จะได้ทำการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

3.1.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนและเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.1.3.2 นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว้

3.1.3.3 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ พร้อมกับให้ตรวจสอบแบบสอบถามดังกล่าวเพื่อขอคำชี้แนะท้วงติงและหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

3.1.3.4 หาค่าเฉลี่ยเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ให้คะแนนตามดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความเป็นตัวแทนลักษณะของที่มีสิ่งต้องการที่จะได้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะได้

-1 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่เป็นตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะได้นำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามมีค่า IOC = 1.00

3.1.4.5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจและปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามวัตถุประสงค์และแนวคิดทฤษฎี ทั้งสำนวนการใช้ภาษาและคำชี้แจงแล้วนำมาทำความสอดคล้องและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

3.1.4.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลชุมชนวิมลวิทยา จำนวน 35 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

3.1.3.7 นำแบบสอบถามที่ทำการทดลองและปรับปรุงแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย และขอคำแนะนำการจัดทำฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในโอกาสต่อไป

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.4.1 ประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงผู้บริหารในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย

3.1.4.2 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมด้วยผู้ช่วยในการวิจัย

3.1.4.3 ทำการแจกเอกสารแบบสอบถาม โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของ

แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังโดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกับคืนมาอีกครั้ง

3.1.4.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการต่อไป

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1.5.1 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจความสมบูรณ์ทั้งฉบับ

3.1.5.2 นำแบบสอบถามที่เลือกไว้แล้ว ดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

3.1.5.3 นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.1.5.4 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.1.5.5 วิเคราะห์ข้อมูลการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (>) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและเป็นรายข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์แต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.1.5.6 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยใช้ t-test (Independent Samples)

3.5.7 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ใช้ค่าเอฟ (F- test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Multiple Comparison) ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Sheaffe')

3.1.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of item Objective Congruence)

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (AlphaCoefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการสอบสมมติฐาน

3.1 t-test (Independent Samples)

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - C}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$\bar{X}_1\ \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยตัวอย่างจากประชากรกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

C = ค่าที่ต้องการทดสอบ

S_1^2 = ความแปรปรวนตัวอย่างกลุ่มที่ 1

S_2^2 = ความแปรปรวนตัวอย่างกลุ่มที่ 2

3.2 F-test (One way ANOVA)

สูตร $f = \frac{MS_b}{MS_w}$

เมื่อ f แทน การแจกแจงเอฟ (f-distribution)

MS_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Mean square between groups)

MS_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม (Mean square with in groups)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำนวน 5 คน (รายนามในภาคผนวก ข) ประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุม เนื้อหาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญ (Key Word) โดยการนำผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เป็นประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) อุปกรณ์ในการจดบันทึกการสัมภาษณ์

3) กล้องถ่ายภาพและผู้ช่วยการไปสัมภาษณ์

4) เครื่องบันทึกเสียงและการสนทนา

3.2.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) โดยการนำข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณมาเลือกเอาประเด็นสำคัญ (Key Word) ประกอบการสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

2) ส่วนร่างแบบสัมภาษณ์ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องครบถ้วน ทั้งการใช้ภาษา เนื้อหา และรูปแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3) นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบปรับปรุงให้สมบูรณ์ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปจัดพิมพ์เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นำเสนอผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์ในวัน เวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้

2) การสัมภาษณ์ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการสัมภาษณ์แต่ละขั้นตอนตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

3) ในการสัมภาษณ์เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยจึงมีผู้ช่วยวิจัยหนึ่งคน คือ เป็นผู้ช่วยบันทึกเสียง จดบันทึกข้อมูล และถ่ายภาพ

4) .การหาความเที่ยงเชิงเนื้อหาตรงรายข้อ (item content validity) ใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นประเมิน จำนวน 5 คน การคำนวณ การหาดัชนีความเที่ยงตรงรายข้อ (Item content validity ; CVI) หาได้จากจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินข้อความถามนั้นในระดับความสอดคล้อง

CVI =Nc/N

เมื่อ Nc แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินข้อคำถามในระดับสอดคล้อง

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

การหาข้อ CVI จะเห็นว่ามีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินทั้งหมดเท่ากับจำนวน 5 คน ได้ดังนี้ ข้อ 1-3 มีผู้ให้สอดคล้องจำนวน 5 คน เห็นตรงว่าสอดคล้องกับเนื้อหาทุกคน ค่า CVI = 5/5 =1.00 และข้อ 4 ผู้เชี่ยวชาญประเมินไม่สอดคล้องจำนวน 1 คน ทำให้ค่า CVI จึงมีค่าเท่ากัน ส่วน CVI = 4/5 = 0.8333

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวบรวม แล้วแยกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แยกเป็นบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ภาพรวม รายด้าน รายข้อ แต่ละด้าน ถอดเทปการสัมภาษณ์ และภาพถ่ายแต่ละสถานที่ โดยการจำแนกข้อมูลตามประเด็นที่ กำหนดไว้ตามความมุ่งหมาย โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลเสนอในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive an Alysis) บรรยายการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหมวดหมู่แล้วสรุปการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกัน หรือที่โน้มเอียงไปในทางเดียวกัน

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี เป็นวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 ผลการวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

4.4 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

4.1 สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการนำเสนอและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t - distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F - distribution)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 125 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 125 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามจากจำนวนทั้งหมดที่ส่งไป ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แสดงสถานภาพของครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลสถานภาพ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	30	24.0
หญิง	95	76.0
รวม	125	100
อายุ		
ต่ำกว่า 27 ปี	26	20.8
ระหว่าง 27-32 ปี	28	22.4
มากกว่า 32 ปี	71	56.8
รวม	125	100.0
ประสบการณ์ในการสอน		
ต่ำกว่า 5 ปี	37	29.6
ระหว่าง 5 - 10 ปี	32	25.6
มากกว่า 10 ปี	56	44.8
รวม	125	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 125 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 24 เพศหญิง ร้อยละ 76 มีอายุต่ำกว่า 27 ปี ร้อยละ 20.8 อายุระหว่าง 27 – 32 ปี ร้อยละ 22.4 อายุมากกว่า 32 ปี ร้อยละ 56.8 และประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 29.6 ประสบการณ์สอนระหว่าง 5 - 10 ปี ร้อยละ 25.6 มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 44.8

4.3 ผลการวิเคราะห์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี เป็นผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบียงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4.2 - 4.7

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การอบรมสั่งสอน	3.78	0.84	มาก
2.	การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	3.37	0.89	ปานกลาง
3.	การจัดกิจกรรม	3.43	0.86	ปานกลาง
	รวม	3.53	0.86	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.53, S.D = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = 0.84) รองลงมาคือ ที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรม ($\overline{X}$ = 3.43, S.D. = 0.86) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านที่ 2 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\overline{X}$ = 3.37, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการอบรมสั่งสอน

ข้อ	ด้านการอบรมสั่งสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	3.92	0.45	มาก
2.	ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.90	0.73	มาก
3.	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	3.81	0.80	มาก
4.	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.70	0.87	มาก
5.	ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.76	0.73	มาก
6.	ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น	3.93	0.92	มาก
7.	ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง	3.78	1.08	มาก
8.	ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม	3.86	0.87	มาก
9.	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน	3.84	0.93	มาก
10.	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี	3.58	1.13	มาก
11.	ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม	3.54	1.06	มาก
12.	ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง	3.86	0.79	มาก
13.	ครูพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม	3.66	0.56	มาก
	รวม	**3.78**	**0.84**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการอบรมสั่งสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. =0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ 6 ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.93, S.D. = 0.92) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. - 0.45) ส่วนข้อที่11 ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ($\overline{X}$ = 3.54, S.D. = 1.06)

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

ข้อ	ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา	3.43	0.87	ปานกลาง
2.	ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน	3.52	0.87	มาก
3.	ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.18	0.95	ปานกลาง
4.	ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน	3.18	0.84	ปานกลาง
5.	ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น	3.49	0.88	ปานกลาง
6.	ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง	3.46	0.82	ปานกลาง
7.	ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	3.19	0.83	ปานกลาง
8.	ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม	3.46	1.00	ปานกลาง
9.	ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด	3.54	1.00	มาก
10.	ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม	3.19	0.86	ปานกลาง
11.	ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาด สวยงาม	3.16	0.83	ปานกลาง
12.	ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย	3.68	0.90	มาก
	รวม	**3.37**	**0.89**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ 3.37, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ 12 ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.90 รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด ($\overline{X}$ = 3.54, S.D. = 1.00) ส่วนข้อที่ 11 ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ($\overline{X}$ = 3.16, S.D. = 0.83)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านการจัดกิจกรรม

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	3.66	0.71	มาก
2.	ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	3.54	0.89	มาก
3.	ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ	3.36	0.83	ปานกลาง
4.	ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์	3.27	0.98	ปานกลาง
5.	ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน	3.10	0.76	ปานกลาง
6.	ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	3.11	0.92	ปานกลาง
7.	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน	3.43	0.88	ปานกลาง
8.	ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.14	0.92	ปานกลาง
9.	ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา	3.67	0.90	มาก
10.	ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม	3.59	0.90	มาก
11.	ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม	3.55	0.97	มาก
12.	ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.69	0.69	มาก
	รวม	**3.43**	**0.86**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. =0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ 12 ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = 0.90) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อที่ 5 ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.76)

4.4 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามเพศ		ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านการอบรมสั่งสอน	3.69	0.74	3.80	0.65	-0.76	.36
2.	ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	3.38	0.69	3.37	0.63	-0.01	.18
3.	ด้านการจัดกิจกรรม	3.38	0.66	3.44	0.57	-0.54	.33
	รวม	**3.48**	**0.66**	**3.54**	**0.57**	**-0.47**	**.15**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการเปรียบเพียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการอบรมสั่งสอน

ด้านการอบรมสั่งสอน	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	4.03	0.67	3.89	0.67	1.07	0.58
2. ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.87	0.86	3.92	0.86	-0.27	0.88
3. ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	3.73	1.01	3.83	0.86	-0.52	0.17
4. ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.70	0.92	3.69	0.95	-0.27	0.75
5. ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.73	0.94	3.77	0.83	-0.20	0.36
6. ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น	3.80	1.10	3.97	0.92	-0.84	0.06
7. ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง	3.60	0.97	0.97	1.06	-1.07	0.58
8. ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม	3.70	3.91	0.92	0.93	-1.05	0.67
9. ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน	3.57	1.04	3.93	0.93	-1.80	0.22

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการอบรมสั่งสอน	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
10. ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี	3.57	1.25	3.59	1.01	-0.10	0.04
11. ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม	3.43	1.04	3.57	1.03	-0.63	0.91
12. ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง	3.73	0.98	3.89	0.86	-0.87	0.13
13. ครูพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม	3.60	0.77	3.68	0.75	-0.53	0.73
รวม	**3.70**	**0.74**	**3.80**	**0.65**	**-0.76**	**0.36**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามเพศ ด้านการอบรมสั่งสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา	3.37	0.93	3.45	0.86	-0.47	0.54
2. ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน	3.43	0.86	3.55	0.87	-0.63	0.85
3. ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.00	0.79	3.23	0.99	-1.17	0.03
4. ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน	3.23	0.86	3.17	0.83	0.37	0.77
5. ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น	3.67	0.80	3.43	0.90	1.28	0.42
6. ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง	3.47	0.97	3.45	0.77	0.08	0.04
7. ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	3.37	0.89	3.14	0.81	1.33	0.23
8. ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม	3.50	1.17	3.45	0.95	0.22	0.04

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
9. ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด	3.57	0.97	3.54	1.01	0.14	0.73
10. ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม	3.33	0.84	3.15	0.86	1.04	0.67
11. ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบเรียบร้อย สะอาดสวยงาม	2.97	0.76	3.22	0.84	-1.48	0.48
12. ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย	3.60	0.97	3.71	0.89	-0.56	0.42
รวม	**3.38**	**0.69**	**3.37**	**0.63**	**0.01**	**0.18**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการจัดกิจกรรม

ด้านการจัดกิจกรรม	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	3.67	0.66	3.65	0.73	0.09	0.72
2. ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	3.67	0.89	3.59	0.89	-1.19	1.00
3. ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่น คำขวัญ เรียงความ วาดภาพ	3.23	0.82	3.40	0.83	-0.96	0.72
4. ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์	3.20	1.03	3.29	0.97	-0.46	0.74
5. ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน	3.10	0.76	3.11	0.76	-0.03	0.83
6. ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	3.13	1.01	3.11	0.89	0.15	0.30
7. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน	3.40	0.93	3.44	0.87	-0.23	0.69
8. ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.20	1.03	3.12	0.89	0.44	0.18
9. ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา	3.57	0.82	3.71	0.92	-0.74	0.31

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการจัดกิจกรรม	ชาย (n = 30)		หญิง (n = 95)		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
10. ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม	3.47	0.94	3.63	0.89	-0.88	0.65
11. ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม	3.43	1.01	3.59	0.96	-0.77	0.66
12. ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.73	0.74	3.67	0.68	0.41	0.58
รวม	**3.38**	**0.66**	**3.44**	**0.57**	**-0.54**	**0.33**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกตามเพศ ด้านการจัดกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

4.5 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามอายุ

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกอายุแตกต่างกัน จำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ต่ำกว่า27 ปี ระหว่าง 27 - 32 ปี และ มากกว่า 32 ปี และโดยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F - test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOWA) ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.10 - 4.14

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	อายุ								
	ต่ำกว่า 27 ปี (n = 26)			ระหว่าง 27 - 32 ปี (n = 28)			มากกว่า 32 ปี (n = 71)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	3.81	0.55	มาก	3.60	0.74	มาก	3.84	0.68	มาก
2. ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	3.42	0.48	ปานกลาง	3.19	0.62	ปานกลาง	3.43	0.69	ปานกลาง
3. ด้านการจัดกิจกรรม	3.54	0.59	มาก	3.27	0.59	ปานกลาง	3.45	0.58	ปานกลาง
รวม	**3.59**	**0.54**	**มาก**	**3.35**	**0.65**	**ปานกลาง**	**3.57**	**0.65**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผลการวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า

อายุต่ำกว่า 27 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 การอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.59) และด้านที่ 3 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ – 3.42, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

อายุระหว่าง 27 - 32 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 การอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 0.59) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านที่ 2 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.19, S.D. = 0.62)

มากกว่า 32 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.57, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่ 1 การอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.68) รองลงมาคือด้านที่ 3 การจัดกิจกรรม ($\overline{X}$ =3.45, S.D. = 0.58) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านที่ 2 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\overline{X}$ = 3.43, S.D. = 0.69)

ตารางที่ 4.11 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. การอบรมสั่งสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.11	2	.56	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	54.76	122	.45		
	รวม	55.87	124			
2. การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	1.26	2	.63	1.56	.21
	ภายในกลุ่ม	49.28	122	.40		
	รวม	50.54	124			
3. การจัดกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.06	2	.53	1.55	.22
	ภายในกลุ่ม	41.83	122	.34		
	รวม	42.89	124			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**1.09**	**2**	**.54**	**1.59**	**.21**
	ภายในกลุ่ม	**41.72**	**122**	**.34**		
	รวม	**42.80**	**124**			

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกอายุ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการอบรมสั่งสอน

	ด้านการอบรมสั่งสอน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1.	ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	.19	.42	.66
		ภายในกลุ่ม	54.82	122	.45		
		รวม	55.20	124			
2.	ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.23	2	.61	.84	.44
		ภายในกลุ่ม	89.62	122	.74		
		รวม	90.85	124			
3.	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.10	2	1.05	1.31	.27
		ภายในกลุ่ม	97.30	122	.80		
		รวม	99.39	124			
4.	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ระหว่างกลุ่ม	1.41	2	.71	.81	.45
		ภายในกลุ่ม	107.03	122	.88		
		รวม	108.45	124			
5.	ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระหว่างกลุ่ม	0.37	2	.19	.25	.78
		ภายในกลุ่ม	90.43	122	.74		
		รวม	90.80	124			
6.	ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น	ระหว่างกลุ่ม	2.30	2	1.15	1.25	.29
		ภายในกลุ่ม	112.06	122	.92		
		รวม	114.35	124			
7.	ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง	ระหว่างกลุ่ม	2.08	2	1.04	.97	.38
		ภายในกลุ่ม	131.65	122	1.08		
		รวม	133.73	124			

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

	ด้านการอบรมสั่งสอน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
8.	ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.16	2	.79	.09	.91
		ภายในกลุ่ม	107.25	122	.88		
		รวม	107.41	124			
9.	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.03	2	1.52		.20
		ภายในกลุ่ม	111.77	122	.92		
		รวม	114.80	124			
10.	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี	ระหว่างกลุ่ม	3.23	2	1.62	1.44	.24
		ภายในกลุ่ม	1377.14	122	1.12		
		รวม	140.37	124			
11.	ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม	ระหว่างกลุ่ม	2.30	2	1.15	1.09	.34
		ภายในกลุ่ม	128.79	122	1.06		
		รวม	131.09	124			
12.	ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง	ระหว่างกลุ่ม	6.07	2	3.04	4.06	.20
		ภายในกลุ่ม	91.34	122	.75		
		รวม	97.41	124			
13.	ครูพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.70	2	.85	1.52	.22
		ภายในกลุ่ม	68.19	122	.56		
		รวม	69.89	124			
	รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**1.11**	**2**	**.56**	**1.24**	**.29**
		ภายในกลุ่ม	**54.76**	**122**	**.45**		
		รวม	**55.87**	**124**			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกอายุด้านการอบรมสั่งสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

	ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1.	ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.06	2	.53	.69	.50
		ภายในกลุ่ม	93.62	122	.77		
		รวม	94.67	124			
2.	ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นต้นไม้สวนหย่อมในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.56	2	.28	.37	.69
		ภายในกลุ่ม	2.64	122	.76		
		รวม	93.20	124			
3.	ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.85	2	1.42	1.59	.21
		ภายในกลุ่ม	109.28	122	.90		
		รวม	112.13	124			
4.	ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.75	2	.38	.53	.59
		ภายในกลุ่ม	86.02	122	.71		
		รวม	86.77	124			
5.	ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น	ระหว่างกลุ่ม	4.98	2	2.49	3.37	.04
		ภายในกลุ่ม	90.25	122	.74		
		รวม	95.23	124			
6.	ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2.14	2	1.07	1.61	.20
		ภายในกลุ่ม	80.7	122	.66		
		รวม	83.01	124			
7.	ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.50	2	1.25	1.84	.16
		ภายในกลุ่ม	82.89	122	.68		
		รวม	85.39	124			

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
8. ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2.74	2	1.37	1.37	.26
	ภายในกลุ่ม	122.35	122	1.00		
	รวม	125.09	124			
9. ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	0.91	2	.45	.46	.64
	ภายในกลุ่ม	122.10	122	1.00		
	รวม	123.01	124			
10. ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	0.20	2	.10	.13	.88
	ภายในกลุ่ม	91.19	122	.75		
	รวม	91.39	124			
11. ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้านสงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม	ระหว่างกลุ่ม	3.33	2	1.66	2.49	.09
	ภายในกลุ่ม	81.47	122	.67		
	รวม	84.80	124			
12. ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	2.29	2	1.15	1.41	.25
	ภายในกลุ่ม	98.91	122	.81		
	รวม	101.20	124			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**1.26**	**2**	**.63**	**1.56**	**.21**
	ภายในกลุ่ม	**49.28**	**122**	**.40**		
	รวม	**50.54**	**124**			

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกอายุ ด้านการจัดสถานที่ และสภาพแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามอายุ ด้านการจัดกิจกรรม

	ด้านการจัดกิจกรรม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1.	ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	.13	.25	.78
		ภายในกลุ่ม	61.96	122	.51		
		รวม	62.21	124			
2.	ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	.21	.26	.77
		ภายในกลุ่ม	98.67	122	.81		
		รวม	99.09	124			
3.	ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.75	2	.88	1.29	.28
		ภายในกลุ่ม	83.05	122	.68		
		รวม	84.80	124			
4.	ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์	ระหว่างกลุ่ม	2.44	2	1.22	1.28	.28
		ภายในกลุ่ม	116.31	122	.95		
		รวม	118.75	124			
5.	ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.76	2	1.38	2.44	.09
		ภายในกลุ่ม	68.89	122	.57		
		รวม	71.65	124			
6.	ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.44	2	1.22	1.46	.24
		ภายในกลุ่ม	101.99	122	.84		
		รวม	104.43	124			
7.	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.21	2	.61	.78	.46
		ภายในกลุ่ม	95.46	122	.78		
		รวม	96.67	124			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

	ด้านการจัดกิจกรรม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
8.	ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.98	2	.49	.58	.56
		ภายในกลุ่ม	103.71	122	.85		
		รวม	104.69	124			
9.	ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3.16	2	1.58	2.00	.14
		ภายในกลุ่ม	96.39	122	.79		
		รวม	99.55	124			
10.	ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม	ระหว่างกลุ่ม	1.04	2	.52	.64	.53
		ภายในกลุ่ม	99.16	122	.81		
		รวม	100.19	124			
11.	ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1.90	2	.95	1.01	.37
		ภายในกลุ่ม	115.01	122	.94		
		รวม	116.91	124			
12.	ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.58	2	1.79	3.96	.02
		ภายในกลุ่ม	55.25	122	.45		
		รวม	58.83	124			
	รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**1.06**	**2**	**.53**	**1.55**	**.22**
		ภายในกลุ่ม	**41.83**	**122**	**.34**		
		รวม	**42.89**	**124**			

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกอายุ ด้วนการจัดกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน แต่มีรายข้อที่ 12 ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม แตกต่างกัน

4.6 ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกประสบการณ์สอนแตกต่างกัน จำแนกเป็น 3 ช่วงคือ ต่ำกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และ มากกว่า 10 ปี และโดยวิธีการทดสอบค่าเอฟ (F - test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOWA) ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4.15 - 4.19

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	ประสบการณ์ในการสอน								
	ต่ำกว่า 5 ปี (n=37)			ระหว่าง 5 – 10 ปี (n = 32)			มากกว่า 10 ปี (n = 56)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการอบรมสั่งสอน	4.00	0.64	มาก	3.50	0.67	ปานกลาง	3.81	0.65	มาก
2. ด้านการจัดสถานที่และภาพแวดล้อม	3.52	0.54	มาก	3.08	0.48	ปานกลาง	3.45	0.72	ปานกลาง
3. ด้านการจัดกิจกรรม	3.62	0.60	มาก	3.17	0.54	ปานกลาง	3.44	0.56	ปานกลาง
รวม	**3.78**	**0.54**	**มาก**	**3.25**	**0.53**	**ปานกลาง**	**3.57**	**0.59**	**มาก**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผลการวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า

อายุต่ำกว่า 5 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ - 4.00, S.O. = 0.64) รองลงมาคือด้านกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.60) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.52, S.D. = 0.54)

อายุระหว่าง 5 - 10 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.25, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.67) รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.17, S.D. = 0.54) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.08, S.D. = 0.48)

มากกว่า 10 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการอบรมสั่งสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.81, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ($\bar{X}$= 3.45, S.D. = 0.72) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดกิจกรรม ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกประสบการณ์ในการสอน

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. การอบรมสั่งสอน	ระหว่างกลุ่ม	3.75	2	1.87	4.39	.01
	ภายในกลุ่ม	52.12	122	.43		
	รวม	55.87	124			
2. การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3.96	2	1.98	5.19	.01
	ภายในกลุ่ม	46.58	122	.38		
	รวม	50.54	124			
3. การจัดกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.62	2	1.81	5.62	.01
	ภายในกลุ่ม	39.27	122	.32		
	รวม	42.89	124			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**3.72**	**2**	**1.86**	**5.81**	**.01**
	ภายในกลุ่ม	**39.08**	**122**	**.32**		
	รวม	**42.80**	**124**			

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านจำแนกประสบการณ์การสอน แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พบว่า ประสบการในการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffé ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการในการสอนเป็นรายคู่ด้านการอบรมสั่งสอน

ประสบการในการสอน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี	4.00	-	.4598*	.1515
ระหว่าง 5-10 ปี	3.50		-	-.3084
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.81			-

จากตารางที่ 4.17 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้านการอบรมสั่งสอน ระหว่างประสบการในการสอน พบว่า ระดับครูผู้มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี

ตารางที่ 4.18 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการในการสอนเป็นรายคู่ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

ประสบการในการสอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี	3.52	-	.4770*	.0761
ระหว่าง 5-10 ปี	3.08		-	-.3709*
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.45			-

จากตารางที่ 4.18 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม พบว่า ระดับครูผู้มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี และ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน มากกว่า 10 ปี แตกต่างกับครูที่มีประสบประการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการในการสอนเป็นรายคู่ด้านการจัดกิจกรรม

ประสบการในการสอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี	3.62	-	.4572*	.1804
ระหว่าง 5-10 ปี	3.17		-	-.2768
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.44			-

จากตารางที่ 4.19 เมื่อทดสอบความแตกต่างด้านการจัดกิจกรรม ระหว่างประสบการในการสอน พบว่า ระดับครูผู้มีประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการอบรมสั่งสอน

	ด้านการอบรมสั่งสอน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1.	ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.92	2	.96	2.20	.12
		ภายในกลุ่ม	53.28	122	.44		
		รวม	55.20	124			
2.	ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	5.98	2	2.99	4.30	.02
		ภายในกลุ่ม	84.87	122	.70		
		รวม	90.85	124			
3.	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	8.64	2	4.32	5.81	.01
		ภายในกลุ่ม	90.75	122	.74		
		รวม	99.39	124			
4.	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ระหว่างกลุ่ม	0.21	2	.10	.12	.89
		ภายในกลุ่ม	108.24	122	.89		
		รวม	108.45	124			
5.	ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ระหว่างกลุ่ม	0.58	2	.29	.39	.68
		ภายในกลุ่ม	90.22	122	.74		
		รวม	90.80	124			
6.	ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น	ระหว่างกลุ่ม	5.93	2	2.96	3.34	.04
		ภายในกลุ่ม	108.43	122	.89		
		รวม	114.35	124			

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ด้านการอบรมสั่งสอน	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
7. ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง	ระหว่างกลุ่ม	9.33	2	4.66	4.5	.01
	ภายในกลุ่ม	124.40	122	1.02	7	
	รวม	133.73	124			
8. ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.54	2	1.77	2.08	.13
	ภายในกลุ่ม	103.87	122	.85		
	รวม	107.41	124			
9. ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	8.18	2	4.09	4.68	.01
	ภายในกลุ่ม	106.62	122	.87		
	รวม	114.80	124			
10. ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี	ระหว่างกลุ่ม	9.89	2	4.94	4.62	.01
	ภายในกลุ่ม	130.48	122	1.07		
	รวม	140.37	124			
11. ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม	ระหว่างกลุ่ม	4.33	2	2.17	2.08	.13
	ภายในกลุ่ม	126.76	122	1.04		
	รวม	131.09	124			
12. ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง	ระหว่างกลุ่ม	8.70	2	4.35	5.99	.01
	ภายในกลุ่ม	88.70	122	.73		
	รวม	97.41	124			
13. ครูพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.48	2	1.74	3.20	.04
	ภายในกลุ่ม	66.40	122	.54		
	รวม	69.89	124			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	3.75	2	1.87	4.39	.01
	ภายในกลุ่ม	52.12	122	.43		
	รวม	55.87	124			

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกประสบการณ์สอน ด้านการอบรมสั่งสอน แตกต่างกัน แต่มีข้อที่ 4 ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้, ข้อที่ 5 ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน, ข้อที่ 8 ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม, และข้อที่11ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่ด้านการอบรมสั่งสอน

ข้อ	ด้านการอบรมสั่งสอน	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
2	ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.4958	.0087
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5048*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					
3.	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6791*	.1612
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5179*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					
7.	ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6605*	.0623
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5982*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการอบรมสั่งสอน	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
9.	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6208*	.0627
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5580*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					
10.	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.7585*	.3745
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.3839
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
12.	ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.5938*	.0179
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.6116*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					

จากตารางที่ 4.21 พบว่าครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้,ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม,ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง,ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน,ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี,และครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2	.03	.04	.96
	ภายในกลุ่ม	94.60	122	.78		
	รวม	94.67	124			
2. ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบเอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.48	2	1.24	1.66	.19
	ภายในกลุ่ม	90.73	122	.74		
	รวม	93.20	124			
3. ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	12.36	2	6.18	7.56	.01
	ภายในกลุ่ม	99.76	122	.82		
	รวม	112.13	124			
4. ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอนและคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	6.83	2	3.42	5.21	.01
	ภายในกลุ่ม	79.94	122	.66		
	รวม	86.77	124			
5. ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น	ระหว่างกลุ่ม	7.11	2	3.56	4.92	.01
	ภายในกลุ่ม	88.12	122	.72		
	รวม	95.23	124			
6. ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2.58	2	1.29	1.96	.15
	ภายในกลุ่ม	80.43	122	.66		
	รวม	83.01	124			
7. ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.19	2	1.10	1.61	.20
	ภายในกลุ่ม	83.20	122	.68		
	รวม	85.39	124			

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
8. ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	9.43	2	4.71	4.97	.01
	ภายในกลุ่ม	115.66	122	.95		
	รวม	125.09	124			
9. ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	7.56	2	3.78	4.00	.02
	ภายในกลุ่ม	115.44	122	.95		
	รวม	123.01	124			
10. ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	2.88	2	1.44	1.99	.14
	ภายในกลุ่ม	88.51	122	.73		
	รวม	91.39	124			
11. ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้านสงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม	ระหว่างกลุ่ม	3.76	2	1.88	2.83	.06
	ภายในกลุ่ม	81.04	122	.66		
	รวม	84.80	124			
12. ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	7.01	2	3.50	4.54	.01
	ภายในกลุ่ม	94.20	122	.77		
	รวม	101.20	124			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**3.96**	**2**	**1.98**	**5.19**	**.01**
	ภายในกลุ่ม	**46.58**	**122**	**.38**		
	รวม	**50.54**	**124**			

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกประสบการณ์สอน ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม แตกต่างกัน แต่มีข้อที่ 1 ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา, 2 ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบเอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน, 6 ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง, 7 ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม, 10 ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม, 11 ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม ไม่แตกต่างกัน

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการณ์ในการสอนเป็นรายคู่ ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

ข้อ	ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
3	ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.8489*	.3890
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.4598
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 5-10 ปี					
4.	ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอนและคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6199*	.2003
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.4196
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 5-10 ปี					
5.	ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.2492	.3267
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5759*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					
8.	ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6757*	.0864
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5893*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					
9.	ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.5778	.0241
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5536*
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป					

ข้อ	ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
12.	ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงและปลอดภัย	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6335*	.2317
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.4018
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 5-10 ปี					

จากตารางที่ 4.23 พบว่าครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม,ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน,ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบร่มเย็น,ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม,ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด,และครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อจำแนกตามประสบการณ์สอน ด้านการจัดกิจกรรม

ด้านการจัดกิจกรรม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
1. ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.10	2	.05	.010	.91
	ภายในกลุ่ม	62.11	122	.51		
	รวม	62.21	124			
2. ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	ระหว่างกลุ่ม	4.53	2	2.27	2.9	.06
	ภายในกลุ่ม	94.56	122	.78		
	รวม	99.09	124			
3. ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ	ระหว่างกลุ่ม	4.49	2	2.24	3.41	.04
	ภายในกลุ่ม	80.31	122	.66		
	รวม	84.80	124			
4. ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์	ระหว่างกลุ่ม	0.59	2	.29	.30	.74
	ภายในกลุ่ม	118.17	122	.97		
	รวม	118.75	124			
5. ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	7.38	2	3.69	7.01	.01
	ภายในกลุ่ม	64.26	122	.53		
	รวม	71.65	124			
6. ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	ระหว่างกลุ่ม	6.76	2	3.38	4.22	.02
	ภายในกลุ่ม	97.67	122	.80		
	รวม	104.43	124			
7. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน	ระหว่างกลุ่ม	5.95	2	2.98	400	.02
	ภายในกลุ่ม	90.72	122	.74		
	รวม	96.67	124			

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

	ด้านการจัดกิจกรรม	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig.
8.	ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.00	2	1.50	1.80	.17
		ภายในกลุ่ม	101.68	122	.83		
		รวม	104.69	124			
9.	ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	10.14	2	5.07	6.92	.01
		ภายในกลุ่ม	89.41	122	.73		
		รวม	99.55	124			
10.	ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม	ระหว่างกลุ่ม	6.59	2	3.29	4.29	.01
		ภายในกลุ่ม	93.61	122	.77		
		รวม	100.19	124			
11.	ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม	ระหว่างกลุ่ม	8.61	2	4.31	4.85	.01
		ภายในกลุ่ม	108.30	122	.89		
		รวม	116.91	124			
12.	ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.07	2	.53	1.13	.33
		ภายในกลุ่ม	57.77	122	.47		
		รวม	58.83	124			
	รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**3.62**	**2**	**1.81**	**5.62**	**.01**
		ภายในกลุ่ม	**39.27**	**122**	**.32**		
		รวม	**42.89**	**124**			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมและรายข้อ จำแนกประสบการณ์สอน ด้านการจัดกิจกรรม แตกต่างกัน แต่มีข้อที่ 1 ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม, 2 ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน, 4 ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์, 8 ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม, และ12 ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พบว่า ประสบการในการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffé ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ประสบการในการสอนเป็นรายคู่ ด้านการจัดกิจกรรม

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรม	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
3	ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.5051*	.1747
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.3304
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
5.	ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6512*	.3610
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.2902
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
6.	ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6199*	.3610
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.2589
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรม	ประสบการในการสอน	ต่ำกว่า 5 ปี	ระหว่าง 5-10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
7.	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.5321*	.0589
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.4732
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
9.	ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6774*	.0434
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.6339
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
10.	ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.5084	.4995*
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.0089
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					
11.	ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม	ต่ำกว่า 5 ปี	-	.6858*	.1858
		ระหว่าง 5-10 ปี		-	.5000
		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป			-
Sig ที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 5-10 ปี แตกต่างจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี					

จากตารางที่ 4.25 พบว่าครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ,ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน,ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม,ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ,ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา,ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม,และครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าความถี่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ผลการสัมภาษณ์นำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับตามความถี่ปรากฏข้อมูลที่สำคัญ

ที่	ประเด็น/ผลการสัมภาษณ์	ความถี่	ร้อยละ
1.	ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการอบรมสั่งสอน		
	- ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะค่านิยมในเวลาเรียน ,สอนคุณธรรมจริยธรรมก่อนเข้าเรียน 30 นาที/วัน	5	100
	,สอนเรื่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย,สอนเรื่องกฎระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกัน,รู้จักวิธีการสอน	4	80
	- ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างโดยใช้คำพูดที่สุภาพไม่พูดคำหยาบคาย,ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	1	20
	- ครูผู้สอนคอยดูแลสอดส่องนักเรียน	1	20
	- ครูผู้สอนให้นักเรียนเคารพกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน	1	20
	- ครูผู้สอนกล่าวชมเชยหรือส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ทำความดีของเด็กนักเรียน		
2.	ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม		
	- ครูผู้สอนปฏิบัติ เปิดยูทูปให้ข้อคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรม	1	20
	- ครูผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น ดูแลทำความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่เรียน,ทำป้ายนิเทศในห้องเรียน,ทำป้ายกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา,รับผิดชอบต่อสถานที่ส่วนรวม	5	100
3.	ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการจัดกิจกรรม	5	100

ที่	ประเด็น/ผลการสัมภาษณ์	ความถี่	ร้อยละ
	- ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สงบ,กิจกรรมวันสำคัญทางชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ,กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทุกเย็นวันศุกร์,กิจกรรมเสริมลูกเสือ เนตรนารี,กิจกรรมทำสมาธิการก่อนเข้าชั้นเรียน, กิจกรรมกีฬาสีให้มีน้ำใจนักกีฬา ความอดทน วินัย เสียสละ,กิจกรรมลอยกระทงทำกระทงถวายวัดรู้จักการให้ทาน,กิจกรรมปีใหม่ให้รู้จักการแบ่งปัน - ครูผู้สอนสร้างกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน เช่นกิจกรรมโฮมรูม อบรมนักเรียนในแต่ละวัน, กิจกรรมฝึกมารยาทไทย,กิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน,กิจกรรมวันเด็ก	4	80
4.	อื่นๆ		
	- โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ	2	40
	- ครูผู้สอนควรพยายามหาวิธีเข้าถึงจิตใจเด็ก	1	20
	- ครูผู้สอนควรควบคุมอารมณ์ของตน	1	20
	- ครูผู้สอนควรสื่อสารกับผู้ปกครองบ่อยๆเพื่อทราบบริบทของเด็ก	1	20
	- ครอบครัวควรมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน ด้วย	1	20

จากตารางที่ 4.26 แสดงให้เห็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านการอบรมสั่งสอน ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้วยวิธีครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะค่านิยมในเวลาเรียน ,สอนคุณธรรมจริยธรรมก่อนเข้าเรียน 30 นาที/วัน,สอนเรื่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย,สอนเรื่องกฎระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกัน,รู้จักวิธีการสอนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือครูผู้สอนเป็นแบบอย่างโดยใช้คำพูดที่สุภาพไม่พูดคำหยาบคาย,ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 80

ประเด็นที่ 2 ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้วยวิธีครูผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น ดูแลทำความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่เรียน,ทำป้ายนิเทศในห้องเรียน,ทำป้ายกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา,รับผิดชอบต่อสถานที่ส่วนรวม มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือครูผู้สอนปฏิบัติ เปิดยูทูบให้ข้อคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 20

ประเด็นที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรม ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้วยวิธีครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สงบ,กิจกรรมวันสำคัญทางชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์,กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทุกเย็นวันศุกร์,กิจกรรมเสริมลูกเสือเนตรนารี, กิจกรรมทำสมาธิการก่อนเข้าชั้นเรียน,กิจกรรมกีฬาสีให้มีน้ำใจนักกีฬา ความอดทน วินัย เสียสละ, กิจกรรมลอยกระทงทำกระทงถวายวัดรู้จักการให้ทาน,กิจกรรมปีใหม่ให้รู้จักการแบ่งปันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือครูผู้สอนสร้างกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม อบรมนักเรียนในแต่ละวัน,กิจกรรมฝึกมารยาทไทย,กิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน,กิจกรรมวันเด็ก คิดเป็นร้อยละ 80

ประเด็นที่ 4 ด้านอื่น ๆ ผู้ให้สัมภาษณ์มีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้วยวิธีอยากให้มีกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40 เนื่องจากในระยะ 3 ปีที่ผ่านมามีสถานการการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประกอบกับในระยะดังกล่าวทางโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีมกำหนดนโยบายไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าสถานที่จึงเป็นเหตุให้ขาดกิจกรรมการเข้าค่ายธรรมะของเด็กนักเรียนเป็นต้นมา

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ๆ ให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี และเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 188 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำนวน 125 คนซึ่งผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่ (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) โดยใช้การทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ด้วยวิธีของ Scheffé โดยผู้วิจัยได้นำเสนอ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 32 ปีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8

5.1.2 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

ของครูในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากและรายด้าน ด้านการอบรมสั่งสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา หนองทุ่ม ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเวฬุวนาภิรมย์. ที่ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวใน ตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะค่านิยมในเวลาเรียน ,สอนคุณธรรมจริยธรรมก่อนเข้าเรียน 30 นาที/วัน,สอนเรื่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย,สอนเรื่องกฎระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกัน,รู้จักวิธีการสอน , ครูผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น ดูแลทำความสะอาดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยในสถานที่เรียน,ทำป้ายนิเทศในห้องเรียน,ทำป้ายกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา,รับผิดชอบต่อสถานที่ส่วนรวม, ครูผู้สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมไปทัศนศึกษาตามวัดหรือธรรมชาติที่สงบ,กิจกรรมวันสำคัญทางชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์,กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระทุกเย็นวันศุกร์,กิจกรรมเสริมลูกเสือ เนตรนารี, กิจกรรมทำสมาธิการก่อนเข้าชั้นเรียน,กิจกรรมกีฬาสีให้มีน้ำใจนักกีฬา ความอดทน วินัย เสียสละ, กิจกรรมลอยกระทงทำกระทงถวายวัดรู้จักการให้ทาน, กิจกรรมปีใหม่ให้รู้จักการแบ่งปัน

2. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีซึ่งเป็นด้านการอบรมสั่งสอนที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น ยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม เอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน ใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี ให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม สอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง พัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม

3. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา

รายข้อพบว่ามีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ สวนหย่อมในห้องเรียน ได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน ได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น ได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง ได้จัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม กำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม จัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด จัดประกวดความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม จัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาดสวยงาม และบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย

4. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ด้านการจัดกิจกรรม ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ ได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์ จัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน จัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา นำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม ส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม และจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

5.2.2 ผลเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

1. ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยภาพรวม จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่ ที่มีเพศต่างกัน มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมากจึงเน้นย้ำครูให้จัดการอบรมสั่งสอนรจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมโดยกรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม เคร่งครัด ทำให้ครูทั้งเพศชายและเพศหญิงเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน โดยที่ครูได้จัดให้นักเรียนร่วมกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความ

สะอาดและครูปลูกฝังกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมครูปลูกฝังกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่นดังนั้นครูจึงตระหนักในอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน จนครูทุกท่านได้ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังของตนเองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นเหตุให้ครูที่มีเพศต่างกันมีการปลูกฝังในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันเพราะไม่ว่าจะเป็นเพศใด เมื่อได้รับการปลูกฝัง อบรม กำชับ กำกับ ติดตาม จึงทำให้ทุกคนร่วมกันปฏิบัติและตระหนักให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยวราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตรบรรเทา, ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนคลองใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา[1] ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะ ทางโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีได้ให้ความตระหนักแก่ครูทุกระดับอายุให้เป็นผู้ที่มีมีวุฒิภาวะในการสอนและการเป็นแบบอย่างในทุก ๆ ด้าน โดยในทุก ๆ หนึ่งภาคเรียน ทางโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีมีการอบรมครูด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ให้แก่ครู ทุกระดับอายุ และกำหนดให้ครูทุกคนจัดทำหนดการสอนและแผนการสอนเพื่อนำไปปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบครูกับการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมในโรงเรียน ครูระดับอายุจึงมีความตระหนักมากยิ่งขึ้น ว่าครูทุกระดับอายุจะต้องมีจริยธรรมเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ เพื่อเป็นกรอบในการดำรงชีวิตประจำวันเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติสำหรับนักนักเรียนและเยาวชน ครูทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครูซึ่งสอดคล้องกับ จรรยาบรรณวิชาชีพครู ในข้อที่ 2 กล่าวว่าครูต้องอบรมสั่งสอนและฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา หนองทุ่ม ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย[2] พบว่าครูที่มีอายุต่างกันมีทัศนะต่อการปลูกฝังของครูด้านผู้นำคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีการปลูกฝังในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจ

---

[1]วราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตรบรรเทา, "ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนคลองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา", *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(3), 138, 2565, หน้า 130.

[2]พัฒนา หนองทุ่ม, "บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย", วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2559, หน้า ข.

เป็นเพราะว่า ในทุก ๆ ปีการศึกษาเมื่อมีการรับสมัครครูใหม่ในการเข้ามาสอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จะมีการปลูกฝังการจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ครูที่เข้ามาใหม่ โดยจัดให้ครูที่มีประสบการณ์มาก ได้เข้าไปช่วยเหลือในการอบรมสั่งสอน การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังทั้งการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีได้มีความตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอีกและโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ได้มีการนิเทศการอบรมสั่งสอน การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรม เพื่อวัดระดับความสามารถของครูเพื่อปลูกฝังและพัฒนาครูต่อไป ดังนั้น ไม่ว่าครูจะมีประสบการณ์ทำงานมากน้อยเพียงใดโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ปลูกฝังให้ครูทุกท่านได้เข้าใจหลักการและวิธีการในการอบรมสั่งสอน การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมทั้งครูทุกท่านได้ทุ่มเทเวลาเอาใจใส่นักเรียนทำให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนครูผู้สอนเป็นปูชนียบุคคลที่ควรเคารพบูชา และเป็นบุคคลที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ดังนั้นครูที่มีประสบการณ์ต่างกันจึงเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา หนองทุ่ม ได้ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย[3] พบว่าเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติสอนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

5.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

การศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียน เนื่องจากเป็นการวางรากฐานสำหรับพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบและความเคารพในวัยผู้ใหญ่ โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และครูคือแนวหน้าของภารกิจสำคัญนี้ ในการศึกษาคำแนะนำของอาจารย์เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

1) นำโดยตัวอย่าง ครูควรปฏิบัติตามสิ่งที่พวกเขาสั่งสอนโดยการสร้างแบบจำลองพฤติกรรมทางจริยธรรมด้วยตนเอง สิ่งนี้สามารถบรรลุผลได้ด้วยการปฏิบัติต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงานและสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนโรงเรียนอย่างซื่อสัตย์และยุติธรรม เมื่อครูนำโดยตัวอย่าง ครูจะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนและแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมมีลักษณะอย่างไร

2) รวมการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในหลักสูตร ครูผู้สอนสามารถบูรณาการการศึกษาด้านคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา และวรรณคดี

---

[3]เรื่องเดียวกัน, หน้า ข.

วิธีการนี้ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถฝังบทเรียนที่สำคัญเหล่านี้ลงในหลักสูตรได้อย่างมีความหมาย และทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาอย่างรอบด้าน

3) ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและจริยธรรม และจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความคิดและความคิดเห็น ครูสามารถช่วยนักเรียนให้เข้าใจมุมมองที่แตกต่างกันและพัฒนามุมมองด้านจริยธรรมและคุณธรรมจริยธรรมของตนเองได้โดยการอำนวยความสะดวกในการสนทนาและการโต้วาที

4) ส่งเสริมการเคารพในความหลากหลาย จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องส่งเสริมการเคารพในความหลากหลาย และสนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าและเข้าใจวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อที่แตกต่างกัน สิ่งนี้สามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเห็นอกเห็นใจและสำนึกรับผิดชอบต่อการกระทำของตนต่อผู้อื่น

5) มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การบริการ การเรียนรู้การบริการเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับการสอนคุณธรรมและจริยธรรม โดยการเข้าร่วมโครงการบริการชุมชน นักเรียนสามารถเรียนรู้ถึงความสำคัญของการตอบแทนและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อผู้อื่น วิธีการปฏิบัติจริงนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจคุณค่าทางจริยธรรมและคุณธรรมจริยธรรมและเข้าใจการนำไปใช้จริง

6) กล่าวโดยสรุป การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ครอบคลุมซึ่งเกี่ยวข้องกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างอุปนิสัยของนักเรียน และคำแนะนำที่กล่าวถึงในบทความนี้สามารถช่วยให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการศึกษาที่รอบด้านซึ่งเตรียมพวกเขาให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและเคารพ

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ ปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคตดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงเสนอมาตรการเชิงนโยบายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1) รวมการศึกษาทุกด้านไว้ในหลักสูตร : การศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมควรรวมอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียนเป็นวิชาเอกเทศ โดยมีบทเรียนและกิจกรรมเฉพาะที่ออกแบบมาเพื่อสอนค่านิยมและหลักการทางคุณธรรมจริยธรรม สิ่งนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมและผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขาและชีวิตของผู้อื่นอย่างไร

2) การใช้ตัวอย่างในชีวิตจริงและการแสดงบทบาทสมมติ : ตัวอย่างในชีวิตจริงและกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติสามารถใช้เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของพฤติกรรมทางคุณธรรมจริยธรรม สิ่งนี้จะทำให้การศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมมีส่วนร่วมมากขึ้น และจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเกี่ยวข้องของหลักคุณธรรมจริยธรรมกับชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน : ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม สิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งจำเป็นต่อการนำหลักการทางคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในสถานการณ์จริง

4) ส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนเชิงบวก : โรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมเชิงบวกที่ส่งเสริมค่านิยมและหลักการทางคุณธรรมจริยธรรม สิ่งนี้สามารถบรรลุผลได้ผ่านการริเริ่มต่าง ๆ เช่น การสร้างหลักปฏิบัติการจัดชุมนุมอย่างสม่ำเสมอ และทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการบริการชุมชน

5) จัดอบรมครู ครูมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน : สิ่งสำคัญคือต้องจัดให้มีการฝึกอบรมและทรัพยากรแก่ครูเพื่อให้การศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจรวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการ โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เช่น แผนการสอนและสื่อการสอน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ประสิทธิผลของวิธีการสอนแบบต่าง ๆ : จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการสอนคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน สิ่งนี้อาจเกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบดั้งเดิม เช่น การบรรยายและการอภิปราย กับแนวทางที่สร้างสรรค์กว่า เช่น การเรียนรู้แบบบริการและกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ

2) ผลกระทบของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ : เนื่องจากเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมและจริยธรรม จำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อสำรวจว่าเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียสามารถใช้ประโยชน์จากการส่งเสริมค่านิยมเชิงบวก ตลอดจนผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไร

3) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน : การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียน จำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในกระบวนการนี้ และเพื่อระบุผลกระทบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน

4) ผลลัพธ์ระยะยาว : แม้ว่าเป็นที่ทราบกันดีว่าการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมและจริยธรรมมีประโยชน์ในทันที แต่ก็มีความจำเป็นสำหรับการวิจัยเพื่อตรวจสอบผลกระทบระยะยาวของโปรแกรมเหล่านี้ต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของนักเรียนเมื่อพวกเขาก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ สิ่งนี้จะช่วยกำหนดประสิทธิภาพของโปรแกรมเหล่านี้ในการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรีกรุงรัตนโกสินทร์. เล่มที่ 1, 13, 14, 16, 34, 43, 47, 59,* 61. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525.

ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือทั่วไป

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. *แผนการศึกษาแห่งชาติ.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2560.

กรมสามัญศึกษา. *คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร.* กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสติวิดิโอ จำกัด, 2535.

กระทรวงศึกษาธิการ. *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การคุรุสภา. 2546.

ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.* กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์, 2554.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). *ธรรมนูญชีวิต (ฉบับชาวบ้าน) : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2566.

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์และ/หรือสารนิพนธ์

จิรทัศน์ เนธิบุตร. *บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยามหามุกุฏราชวิทยาลัย, 2563.

ธวัชชัย กาวิจา. *การนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปปฏิบัติในการสอนของครูโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2561.

พระทวี จิตวฑฺโณ. *การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2561.

พรพิทักษ์ เห็มบาสัตย์ และวรรณพล พิมพะสาลี. แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. *การบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 9(2), 67, 2563.

พระครูเวฬุวนาภิรมย์. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัวในตำบลคลองตาคต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *สหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 28, 2565.

พระครูสุตภัทรธรรมพระครูสุตภัทรธรรม, พระครูสุธีคัมภีรญาณ และพระมหาสำรอง สญฺญโต. รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 7(3), 275,2563.

พระมหาอนุพันธ์ พรมชาลีและวิทยา ทองดี. หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4. *วารสารอุบลปริทรรศน์*, 7(3), 317, 2565.

พระอนุสรณ์ กิตฺติวณฺโณ และคณะ. ยุทธศาสตร์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา. *วารสารธรรมวิชญ์*, 2(2), 2562.

พฤฒภควัต เพ็งตะโก. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาจิตใจของวัยรุ่นในสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 14(2), 186, 2561.

ภัทร์ หาสาสน์ศรี. การศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคาแหง. *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 23(2), 30, 2563.

วราภรณ์ คำบุญเรือง และสุนทรโคตรบรรเทา. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนคลองใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(3), 138, 2565.

4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ข่าวรอบวัน. ดัชนีรับรู้ทุจริตไทยปี 2564 คะแนนตกหล่นไปอยู่อันดับ 110 ของโลก. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. (2565), จาก https://www.prachachat.net/breaking-news/news-852409.

ปาริชาติ ฉก. ไทยติดอันดับ Top 10 มีผู้ต้องขังล้นคุกมากมาย ไม่แพ้ชาติใดในโลก. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. (2564), จาก https://brandinside.asia/most-prisoners-world-top-10-ranking-in-2021/.

นายสงวน กำเลิศทอง. *แผนพัฒนาการศึกษาโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พ.ศ. 2563 - 2565.* สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2565 จาก https://drive.google.com/file/d/1nfS_- OwSxnObQzhU_f_zVpVVs9C6ccvw/view.

แนวหน้า. ไทยติดท็อปสร้างขยะสูงสุดอันดับ 3 ของโลก. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2565. (2565), จาก https://www.naewna.com/likesara/658088.

แนวคิดทางการสอน วันที่ค้นข้อมูล 1 พฤศจิกายน 2560. เข้าถึงได้จาก www.google.com/site/tornsasitorn/nae/naewkhid-thangkar-sx/.

บุคลานุกรม

รายชื่อ	ตำแหน่ง
1. นางกานต์พิชชา เทศกาล	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
2. นางสาวนภาศิริ ตระกูลมีเมตตา	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
3. นางสาวณัฏฐิกา สมัยมงคล	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
4. นางสาวธวัลรัตน์ โพธิเนินชัย	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
5. นางอรกัญญา บัวแดง	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. พระครูวินัยธร สุขุม สุขวฑฺฒโก, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, (มัชชิกานัง)

วุฒิการศึกษา นธ.เอก, ศศ.ม.(จารึกภาษาไทย)

ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. นายเดชา พูลวงศ์

วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์

วุฒิการศึกษา (นธ.เอก, ป.ธ.7, พธ.บ., M.A., Ph.D.)

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผศ.ดร.ดำรงค์ เบญจศีรี

วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา),
ศษ.ด. (การศึกษานอกระบบ)

ตำแหน่ง กรรมการบริหารหลักสูตร/อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร
สาขาการวิจัยและพุทธปัญญาวิทยาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. ดร.พันธุ์ธัช ศรีทิพันธุ์

วุฒิการศึกษา ปร.ด. (การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา),
ศษ.ม (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต)

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพุทธปัญญาวิทยาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๔๔๔ **วันที่** ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิทยานิพนธ์ IOC

เรียน พระครูวินัยธร สุขุม สุขวฑฺโก, ผศ.

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
กลุ่มงานบริหารทั่วไป
เลขที่รับ 1๕๖ / ๒๕๖๐
วันที่ 18 ก.ค. 2565
เวลา 14.15 น.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๘๐๕/ว ๐๔๔๔ **วันที่** ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิทยานิพนธ์ IOC

เจริญพร นายเดชา พูลวงศ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๔๔๔ **วันที่** ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิทยานิพนธ์ IOC

เจริญพร รศ.ดร.สุวิญ รักสัตย์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๔๔๔ **วันที่** ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิทยานิพนธ์ IOC

เจริญพร ผศ.ดร.ดำรงค์ เบญจคีรี

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๑๐๕๘-๑๐๖๓

ที่ อว ๗๙๐๕/ว ๐๔๔๔ **วันที่** ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิทยานิพนธ์ IOC

เจริญพร ดร.พันธุ์ธัช ศรีทิพันธุ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อน

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อ	ตำแหน่ง
1. นางกานต์พิชชา เทศกาล	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
2. นางสาวนภาศิริ ตระกูลมีเมตตา	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
3. นางสาวณัฏฐิกา สมัยมงคล	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
4. นางสาวธวัลรัตน์ โพธิเนินชัย	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
5. นางอรกัญญา บัวแดง	ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
หนังสือรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์

ที่ จว. ๒๘๓/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

TITLE : THE CULTIVATION OF MORAL VIRTUES FOR TEACHERS' STUDENTS ANTHABURI KINDERGARTEN MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๖ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๓๙๙/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยกลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
เลขที่รับ 1271 / 2565
วันที่ 23 พ.ย. 2565
เวลา 10.35 น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตวัดมหาธาตุ
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ อว ๗๔๐๕/ว ๐๑๑๕

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล

เจริญพร นายเดชา พูลวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๑๐๑๕๐๑๑๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

☑ วิชาการ
☐ งบประมาณ
☐ บุคคล
☐ บริหารทั่วไป
☐ โครงการพิเศษ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลดังกล่าว ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงนำเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ม.มหามกุฏราชวิทยาลัย
ขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล
เพื่อนิพนธ์
เรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

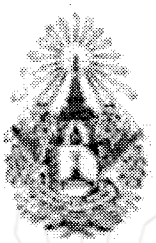
(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๘-๑๐๖๒ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) ๐๖๑-๖๑๖-๓๒๖๐

-ขอแก้ไขอีกครั้งนึงนะ
และอีกอย่างนะ: ตก.

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใบเสนอบัณฑิตวิทยาลัย
เลขที่รับ 078 / 2566
วันที่ 13 มี.ค. 2566
09.00

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๘๘ หมู่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๓๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๙-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๙-๖๐๖๐

ที่ อว.๗๐๐๕/ว ๐๐๐๖

๑๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางกานต์พิชชา เทศกาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถากโร (ไพธิรัมย์) เลขประจำตัวนักศึกษา ๖๕๑๐๐๔๐๐๑๐๐๐๔ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณในการให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

☑ วิทยาการ
☐ คณิตศาสตร์
☐ บุคคล
☐ บริหารทั่วไป
☐ โครงการพิเศษ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับพระเดชพระคุณด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

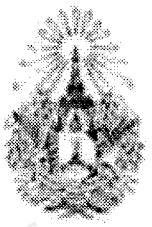
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (ชั้น 7.1)
๒๘๘ หมู่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๓๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๙-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๒ โทรสาร : ๐-๒๔๔๙-๖๐๕๒
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถากโร (ไพธิรัมย์) ๐๖๓-๖๔๖-๔๖๖๐

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
เลขที่รับ 078 / 2564
วันที่ 19 มี.ค. 64
เวลา 09.00 น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๘๘ หมู่ที่ ๑ ต.ตลาดบ่อยาง อ.เมืองสมุทรสาคร จ.สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐
โทร. ๐๒๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒๔๔๔-๖๐๐๑

ที่ อว ๗๓๐๕/ว ๐๐๐๖

๒๖ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เจริญพร นางสาวนภาศิริ สระอุบลมิตรตา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร ยสกาโร (ไหวิชิรบุตร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

- [x] วิชาการ
- [ ] สนับสนุนงาน
- [ ] บุคคล
- [ ] บริการอื่นๆ
- [ ] โครงการพิเศษ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ประสานติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

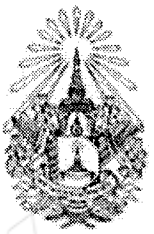
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๘๘ หมู่ที่ ๑ ต.ตลาดบ่อยาง-นครชัยศรี อ.ตลาดบ่อยาง อ.สมุทรสาคร จ.นครปฐม ๗๔๐๐๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๒๐๕๔ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๕๔
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลากร ยสกาโร (ไหวิชิรบุตร) ๐๖๓-๖๔๖-๙๒๖๐

รับที่ สนง.อนุบาลจันทบุรี
เลขที่ 078 / 2566
วันที่ 19 ม.ค. 2566
เวลา 09.00 น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ อว ๗๓๐๕/ว ๐๐๐๒

๑๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เจริญพร นางสาวณัฏฐิกา สมัยมงคล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๐๐๔๕๐๐๐๒๐๐๓ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

☑ วิชาการ
☐ งบประมาณ
☐ บุคคล
☐ บริหารทั่วไป
☐ โครงการพิเศษ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

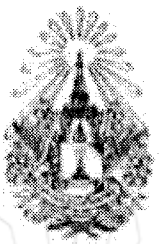
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๓ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร) ๐๖๓-๖๑๖-๓๒๖๐

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
เลขที่รับ ๐๗๕ / ๒๕๖๖
วันที่ ๑๙ ม.ค. ๒๕๖๖
เวลา ๐๙.๐๐ น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๙๙ หมู่ที่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๙-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๙-๖๐๖๐

ที่ มจ ๗๓๐๕/ว ๐๐๐๖

๒๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวอัจฉรีย์ โพธิ์เนินชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลากร อคฺคกาโร (โพธิ์ธีรบุตร) เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๓๒๐๓๕๐๐๓๐๐๐ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

☑ วิชาการ
☐ ธุรการ
☐ บุคคล
☐ บริหารทั่วไป
☐ โครงการจัดตั้ง

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

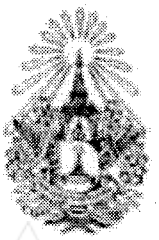
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อ 7.1)
๒๙๙ หมู่ที่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี ศ.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๙-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๙-๖๐๔๑
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลากร อคฺคกาโร (โพธิ์ธีรบุตร) ๐๖๑-๖๔๐-๑๒๖๐

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี
เลขที่รับ 078 / 2566
วันที่ 13 มี.ค. 66
เวลา 09.00 น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๘๘ หมู่ที่ ๑ ต.ลำลูกกา-คลองสี่
อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๕๐
โทร. ๐๒-๕๘๘-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๘๘-๖๐๒๐

ที่ อว ๗๒๐๕/ว ๐๐๐๖

๑๖ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์
เจ้าฐาน นางสาวกัญญา บัวแดง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย พระครูใบฎีกา ชลาธร อคฺคาโร (โพธิ์ธีรบุตร) เลขประจำตัวนักศึกษา ๖๑๒๐๐๔๐๐๑๒๐๐๐ นักศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา (BUDDHIST STUDIES) ของ บัณฑิตวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี (CULTIVATION OF MORALITY AND ETHICS IN STUDENTS OF CHANTHABURI KINDERGARTEN TEACHERS MUEANG CHANTHABURI DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์

☑ วิจารณ์
☐ ตรวจทานภาษา
☐ บูรณาการ
☐ บริการวิชาการ
☐ ไม่ขอรับบริการ

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ขอแสดงความนับถือ

(พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.)
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อ.๗.๑)
๒๘๘ หมู่ที่ ๑ ต.ลำลูกกา-คลองสี่ อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ๑๒๑๕๐
โทร. ๐-๒๕๘๘-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๒ โทรสาร : ๐-๒๕๘๘-๖๐๒๐
เบอร์ติดต่อ พระครูใบฎีกา ชลาธร อคฺคาโร (โพธิ์ธีรบุตร) ๐๖๑-๖๔๖-๔๒๖๐

ภาคผนวก ช

แบบสอบถาม

ลำดับที่ของแบบสอบถาม

□□□□

แบบสอบถาม
เรื่อง
การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

คำจี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1,1 เพื่อศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1.2 เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

3. ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปเพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด ขอความกรุณาท่านตอบให้ครบทุกข้อและตรงกับความจริงมากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการศึกษามีความเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อไป

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร
นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาพุทธศาสน์ศึกษา
มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

- ☐ ชาย
- ☐ หญิง

2. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 27 ปี
- ☐ ระหว่าง 27 - 32 ปี
- ☐ มากกว่า 32 ปี

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

- ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
- ☐ ระหว่าง 5 - 10 ปี
- ☐ มากกว่า 10 ปี

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ท่านว่ามีลักษณะเป็นไปตามพฤติกรรมที่บรรยายไว้มากน้อยเพียงใด และทำ เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง ว่าท่านรู้สึกอย่างไร โดยมีให้เลือกดังนี้

5 หมายถึง ครูมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ครูมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระดับ มาก

3 หมายถึง ครูมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ครูมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระดับ น้อย

1 หมายถึง ครูมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	ระดับการปลูกฝัง				
		มากสุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด
		5	4	3	2	1
ด้านการอบรมสั่งสอน						
1.	ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม					
2.	ครูได้สอดแทรกบูรณาการการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
3.	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม					
4.	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยามารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
5.	ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
6.	ครูปลูกฝังให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น					
7.	ครูยกย่องและประกาศผลงานนักเรียนที่ประพฤติในแนวทางที่น่ายกย่อง					
8.	ครูได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม					
9.	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน					

ข้อ	การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	ระดับการปลูกฝัง				
		มากสุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด
		5	4	3	2	1
10.	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมผิดศีลธรรมอันดี					
11.	ครูให้รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณนักเรียนที่ประพฤติดีงามมีคุณค่าแก่สังคม					
12.	ครูสอนจริยธรรมด้วยการย้ำและให้ปฏิบัติจริง					
13.	ครูพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมในการสอนคุณธรรมจริยธรรม					
ด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม						
14.	ครูมีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเช่นห้องจริยศึกษา					
15.	ครูมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ต้นไม้สวนหย่อมในห้องเรียน					
16.	ครูได้จัดป้ายนิเทศแสดงประวัติและผลงานของครูและนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม					
17.	ครูได้จัดป้ายแสดงคำขวัญ บทกลอน และคติพจน์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ไว้ในที่ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ในห้องเรียน					
18.	ครูได้ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับให้สวยงาม ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น					
19.	ครูได้จัดห้องสำหรับจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กว้างขวางพอเพียง					
20.	ครูจัดสวนหรือลานสำหรับจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม					
21.	ครูกำหนดพื้นที่และอาคารให้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบทำความสะอาดเป็นกลุ่ม					
22.	ครูจัดให้นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่เพื่อรักษาความสะอาด					

ข้อ	การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี	ระดับการปลูกฝัง				
		มากสุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยสุด
		5	4	3	2	1
23.	ครูจัดประกวดความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนและจุดรับผิดชอบของแต่ละกลุ่ม					
24.	ครูจัดการประกวดห้องเรียนในด้าน สงบ เรียบร้อย สะอาด สวยงาม					
25.	ครูบำรุง ดูแลและพัฒนาสถานที่ และสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง และปลอดภัย					
	ด้านการจัดกิจกรรม					
26.	ครูได้มีการกำหนดปฏิทินกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม					
27.	ครูได้มีการจัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน					
28.	ครูได้จัดกิจกรรมการประกวด-แข่งขันเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เช่นคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ					
29.	ครูได้จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำสัปดาห์					
30.	ครูจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดผู้มีมารยาทดีเด่นในห้องเรียนและโรงเรียน					
31.	ครูจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม					
32.	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน					
33.	ครูจัดกิจกรรมประสานขอความร่วมมือกับชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม					
34.	ครูได้เสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา					
35.	ครูนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริม					
36.	ครูส่งเสริมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม					
37.	ครูจัดทำแผนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม					

ภาคผนวก ซ
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง
เรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอน
โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

.....

ชื่อผู้วิจัย พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : พระเมธาวินัยรส, รศ.ดร.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวีโร, ผศ.ดร.

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา..... น. **จบการสัมภาษณ์เวลา**.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์กรุณาเล่าประวัติโดยย่อเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวในด้านต่อไปนี้

ประวัติการศึกษา.....

ประสบการณ์ทางการทำงาน.....ปี

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ณ สถานศึกษา.....

ขนาดโรงเรียน.....

จำนวนนักเรียน.....

ตอนที่ 2 แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

1. ครูผู้สอนมีแนวการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการอบรมสั่งสอนอย่างไร

.....

.....

.....

2. ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมอย่างไร

.....

.....

.....

3. ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการจัดกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์

พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร

นักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสน์ศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ฌ
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

การแปลผลค่า (IOC) จากแบบสอบถาม

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น 3 ระดับ ได้แก่

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนี้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนี้ไม่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ด้านที่ 1 การอบรมสั่งสอน

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา

ด้านที่ 2 การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรม

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้ตรงกรอบเนื้อหา

ลงชื่อ.....ผู้วิจัย/ผู้สรุปผลการประเมิน

(พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร)

ภาคผนวก ญ
การแปลผลค่า (CVI) จากแบบสัมภาษณ์

การแปลผลค่า (CVI) จากแบบสัมภาษณ์

คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่ได้ประเมินความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า CVI ของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเป็น 4 ระดับ ได้แก่

4 หมายถึง มีความสอดคล้องมาก

3 หมายถึง ค่อนข้างมีความสอดคล้อง

2 หมายถึง มีความสอดคล้องบางส่วน

1 หมายถึง ไม่มีความสอดคล้อง

แบบสัมภาษณ์ที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จะต้องมีค่า CVI อยู่ในคะแนนระดับ 4 และ 3 เป็นต้นไป

ตอนที่ 1 แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ข้อที่	คำสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					รวม	CVI	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1.	ครูผู้สอนมีแนวการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการอบรมสั่งสอนอย่างไร	4	4	4	4	4	20	4	ใช้ได้
2.	ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมอย่างไร	4	4	4	4	4	20	4	ใช้ได้
3.	ครูผู้สอนมีแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนด้านการจัดกิจกรรมอย่างไร	4	4	4	4	4	20	4	ใช้ได้
4.	ความคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)	4	4	4	4	3	19	3.8	ใช้ได้

ภาคผนวก ฎ
การหาความเที่ยง (RELIABILITY)

การหาค่าความเที่ยง

RELIABILITY ANALYSIS SCALE (ALPHA)

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

	N	%
Valid	35	100
Excluded	0	0
Total	35	100

a. Listwise deletion based on all varlables inthe procedure.

Reliability Statistics

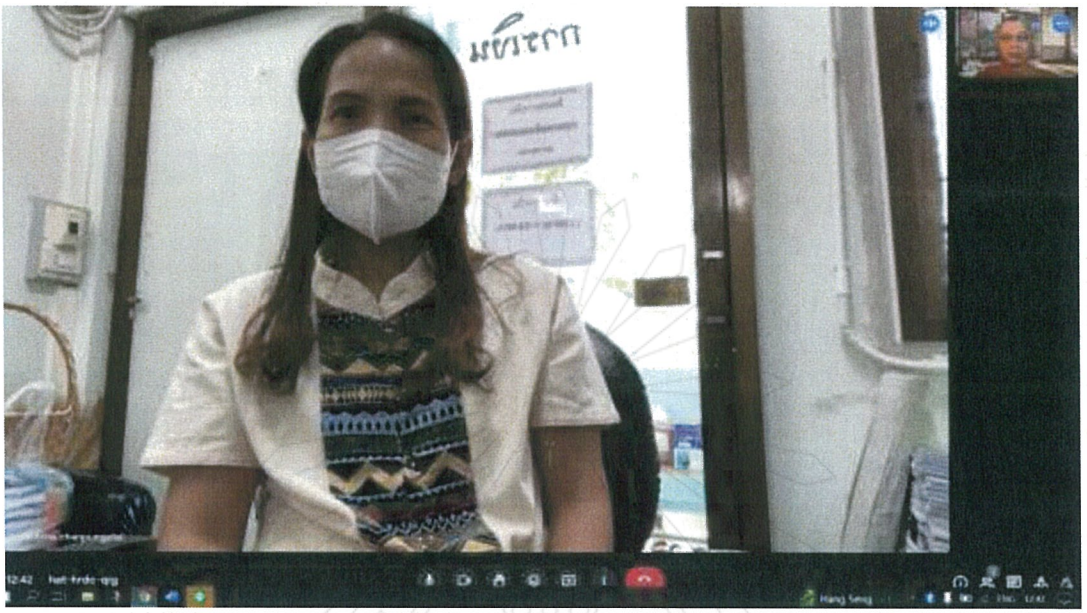
Cronbach's Alpha	N of ltems
.952	37

Scale Statistics

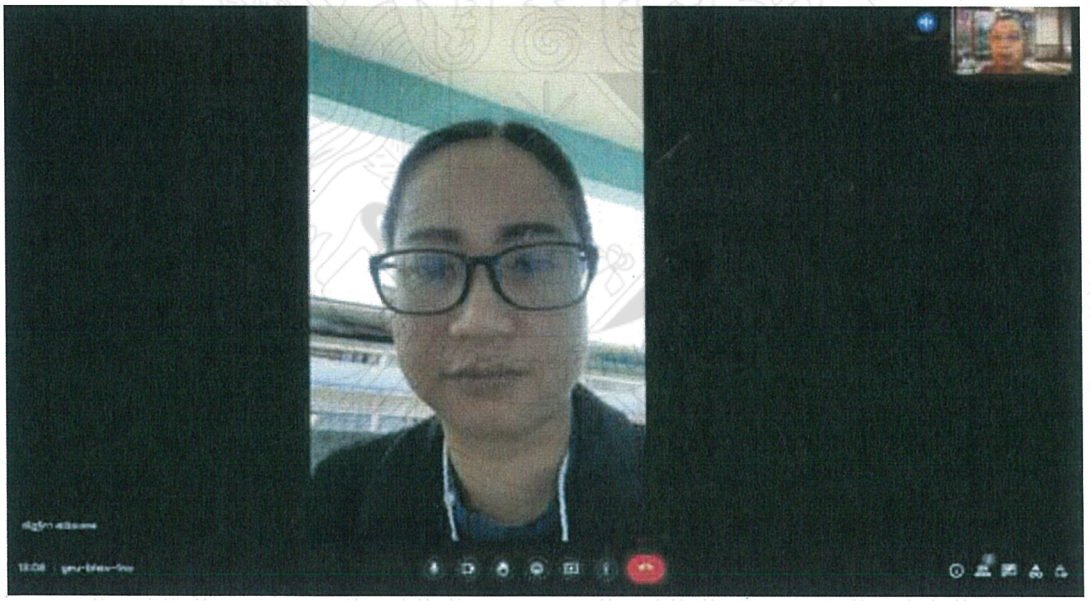
Mean	Variance	Std. Deviation	N of ltems
144.89	295.87	17.20	37

ภาคผนวก ฏ
รูปภาพในการสัมภาษณเชิงลึกผูทรงคุณวุฒิ

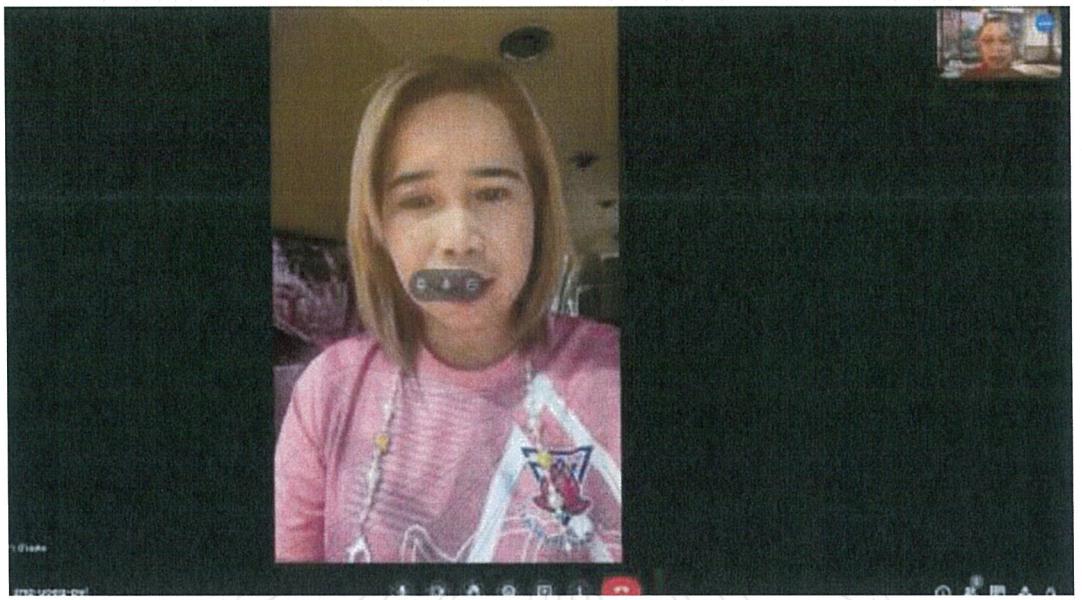
ท่านที่ (1) นางสาวกานต์พิชชา เทศกาล ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ท่านที่ (2) นางสาวนภาศิริ ตระกูลมีเมตตา ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

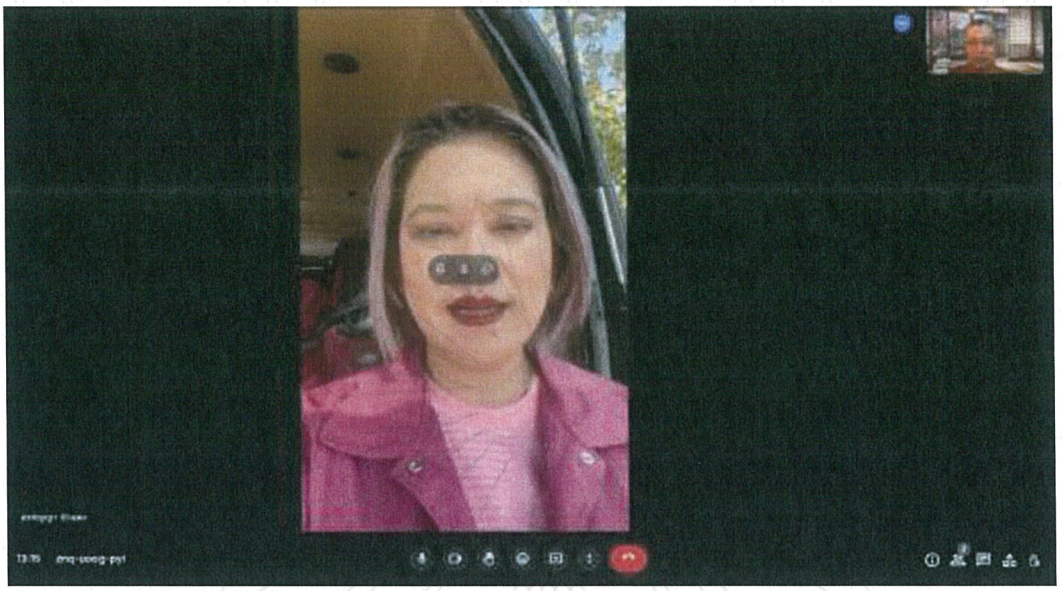
ท่านที่ (3) นางสาวณัฏฐิกา สมัยมงคล ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ท่านที่ (4) นางสาวธวัลรัตน์ โพธิเนินชัย ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ท่านที่ (5) นางอรกัญญา บัวแดง ข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : พระครูใบฎีกา ชลากร อตฺถกาโร (โพธิธีรบุตร)

วัน เดือน ปีเกิด : 26 เมษายน 2513

ชาติภูมิ : 24/10 ซอยวัดใหญ่ศรีสุพรรณ ถนนอินทราพิทักษ์ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม 2 ถนนสราญรมย์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

E-mail.: chalagon112@gmail.com

Tel. 06-16163260

ID. Line : chalagon221

การศึกษา

พ.ศ. 2535 : ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พืชศาสตร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 30110

พ.ศ. 2563 : นักธรรมชั้นเอก วัดป่าคลองกุ้ง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

หน้าที่การงานปัจจุบัน

พ.ศ. 2564 : รับพระราชทานทุนการศึกษาโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย

พ.ศ. 2564 : รับฐานานุกรมพระพรหมวัชราจารย์ที่ “พระครูใบฎีกา”